6
4–f
31

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
4 B
33

Ex Bibliotheca
Maiori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6-4-f-31

II
14
B

DE PRIMIS
LATINAE GRAMMATICES
RVDIMENTIS
LIBELLVS.

Collegij Rom. Societ. Iesu.

Editus per P. Annibalem à Codreto,
e Societate IESV.

Nuper recognitus, & emendatus.
Additis Catonis præceptis.

ROMAE, Apud Bartholomæum Toſium,
Brixienſem. De licentia Superiorum.

M. D. LXIX.

BIBLIOTECA NAZ. V. EMANUELE ROMA

AVCTOR AD LIBELLVM.

Si quis erit, qui te furto creuiſſe loquatur,
Et te uix aliquid dicat habere tuum,
Nil tu, parue liber, dictis mordacibus obſta:
Id modo dic, alij quid docuere ſuum?

Libellus ad lectorem.

Inſimulor, quod poſt Donatos mille recuſos.
Prodierim, doctus non magis, imo minus.
Hic ſcopus impenſi eſt, hic fructus, honoſque laboris
*V*t uidear doctum prorſus habere nihil.
Sunt alij nimium docti puerilibus annis:
Principium penitus uult puerile puer.

Aliud.

Quid ſibi uult, tam craſſa ferens documenta libellus?
Sic melius craſſos craſſa Minerua docet.

VT in eodem libro haberent pueri, quod hactenus ex Donato, & aliorum rudimentis petendum fuit, libellum hunc tripartitum edidimus, amice lector. cuius prima pars ſimpliciſsimam quatuor partium, quas declinabiles uocant, inflexionem latino, uulgarique ſermone continet, e Donato tranſlatam, paucis admodum uel mutatis, uel additis: ut puer his, quaſi facilioribus, & ipſo etiam inflectendi uſu capacior fiat reliquorum. Altera de octo partium orationis accidentibus, interrogationes, & reſponſiones mutuas complectitur. Quarum partiũ poſtremas quatuor, quod uſu præſtet eas addiſcere, breuius perſtrinximus. Tertia conſtat formulis concordantiarum. Sunt autem duæ poſteriores partes latino tãtum ſermone conſcriptæ, quod non ita hic ſit ab Italico alienus, quin modica præceptoris induſtria, & labore puer facile conſequi poſsit. Quod non perinde eſt in lingua græca, & hebraica (ſi quis forte has nobis obiiciat) longe .n. abſunt hæ a latina. Quare non mirum eſt, ſi illarum principia noſtris latine proponantur. Adde etiam, quod non ſolis Italis laboratum uoluimus: & utile uiſum eſt, ut pueri uocibus perpetuo hæſuris memoriæ, perpetuoque uſu futuris initio aſſueſcerent, ac nonnihil interea latini ſermonis addiſcerent. Occurrebant præterea doctiſsimorum uirorum exempla, qui

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

bus ita ſcribere placuit. Iam longior ſum, quàm uolueram: ſed nec breuius ea dicere potui, quorum te neſcium eſſe nolebam. Huius autem libelli facilitatem pariter, & commoditatem ipſe, ſi prima linguæ latinæ rudimenta pueros docẽdos ſuſceperis, experieris.

Vale.

IESVS

PRIMA PARS RVDIMENTORVM,

declinationes, & coniugationes complectens.

Prima declinatio nominum.

Singulariter.

NOminatiuo hæc muſa, *la muſa.* Genitiuo huius muſæ, *della muſa.* Datiuo huic muſæ, *alla muſa.* Accuſatiuo hanc muſam, *la muſa.* Vocatiuo o muſa, *o muſa.* Ablatiuo ab hac muſa, *dalla muſa.* Et pluraliter. Nominatiuo hæ muſæ, *le muſe.* Genitiuo harum muſarum, *delle muſe.* Datiuo his muſis, *alle muſe.* Accuſatiuo has muſas, *le muſe.* Vocatiuo o muſæ, *o muſe.* Ablatiuo ab his muſis, *dalle muſe.*

NOminatiuo hæc Penelope. Genitiuo huius Penelopes. Datiuo huic Penelopæ. Accuſatiuo hanc Penelopen. Vocatiuo o penelope. Ablatiuo ab hac penelope. Plurali caret.

Secunda declinatio. Singulariter.

NOminatiuo hic Dominus, *il Signore.* Genitiuo huius Domini, *del Signore.* Datiuo huic Domino, *al Signore.* Accuſatiuo hunc Dominum, *il Signore.* Vocatiuo o Domine. *o Signore.* Ablatiuo ab hoc Domino. *dal Signore.* Et pluraliter. Nominatiuo hi Domini, *li Signori.* Genitiuo horum Dominorum, *delli Signori.* Datiuo his Dominis, *alli Signori.* Accuſatiuo hos Dominos, *li Signori.* Vocatiuo o Domini,

 o Signori.

o Signori. Ablatiuo ab his Dominis, *dalli Signori.*

NOminatiuo hic Virgilius, *Virgilio.* Genitiuo huius Virgilij, *di Virgilio.* Datiuo huic Virgilio, *a Virgilio.* Accuſatiuo hunc Virgilium, *Virgilio.* Vocatiuo o Virgili, *o Virgilio.* Ablatiuo ab hoc Virgilio, *da Virgilio.* Plurali caret.

NOminatiuo hic magiſter, *il maeſtro.* Genitiuo huius magiſtri, *del maeſtro.* Datiuo huic magiſtro, *al maeſtro.* Accuſatiuo hunc magiſtrum, *il maeſtro.* Vocatiuo o magiſter, *o maeſtro.* Ablatiuo ab hoc magiſtro, *dal maeſtro.* Et pluraliter, Nominatiuo hi magiſtri, *i maeſtri.* Genitiuo horũ magiſtrorum, *delli maeſtri.* Datiuo his magiſtris, *alli maeſtri.* Accuſatiuo hos magiſtros, *i maeſtri.* Vocatiuo o magiſtri, *o maeſtri.* Ablatiuo ab his magiſtris, *dalli maeſtri.*

NOminatiuo hoc templum, *il tempio.* Genitiuo huius templi, *del tempio.* Datiuo huic templo, *al tempio.* Accuſatiuo hoc templum, *il tempio.* Vocatiuo o templum, *o tempio.* Ablatiuo ab hoc tẽplo, *dal tempio.* Et pluraliter. Nominatiuo hæc templa, *i tempij.* Genitiuo horum templorum, *delli tempij.* Datiuo his templis, *alli tempij.* Accuſatiuo hæc templa, *i tempij.* Vocatiuo o templa, *o tempij.* Ablatiuo ab his templis, *dalli tempij.*

Adiectiua primæ, & ſecundæ declinationis ſimul.
Singulariter.

NOminatiuo bonus, bona, bonum, *il buono, & la buona.* Genitiuo boni, bonæ, boni. *del buono, & della*

& della buona. Datiuo bono, bonæ, bono. *al buono, & alla buona.* Accuſatiuo bonum, bonam, bonum. *il buono, & la buona.* Vocatiuo o bone, bona, bonũ. *o buono, & o buona.* Ablatiuo a bono, bona, bono. *dal buono, & dalla buona.* Et pluraliter. Nominatiuo boni, bonæ, bona. *i buoni, & le buone.* Genitiuo bonorum, bonarum, bonorũ. *delli buoni, & delle buone.* Datiuo bonis, *alli buoni, & alle buone.* Accuſatiuo bonos, bonas, bona. *i buoni, & le buone.* Vocatiuo o boni, bonæ, bona. *o buoni, & buone.* Ablatiuo a bonis, *dalli buoni, & dalle buone.*

Tertia declinatio.

Singulariter.

NOminatiuo hic pater, *il padre.* Genitiuo huius patris, *del padre.* Datiuo huic patri, *al padre.* Accuſatiuo hunc patrem, *il padre.* Vocatiuo o pater. *o padre.* Ablatiuo ab hoc patre, *dal padre.* Et pluraliter. Nominatiuo hi patres, *li padri.* Genitiuo horũ patrum, *delli padri.* Datiuo his patribus, *alli padri.* Accuſatiuo hos patres, *li padri.* Vocatiuo o patres, *o padri.* Ablatiuo ab his patribus, *dalli padri.*

NOminatiuo hic & hæc homo, *l'huomo, & la donna.* Genitiuo huius hominis, *del'huomo, & della donna.* Datiuo huic homini, *al'huomo, & alla donna.* Accuſatiuo hunc, & hanc hominem, *l'huomo, & la donna.* Vocatiuo o homo, *o huomo, & donna.* Ablatiuo ab hoc, & ab hac homine, *dal'huomo, & dalla dõna.* Et pluraliter. Nominatiuo hi, & hæ homines, *gli*

huomini, & le donne. Genitiuo horum, & harum hominum, *de gl'huomini, & delle donne.* Datiuo his hominibus, *a gl'huomini, & alle donne.* Accuſatiuo hos, & has homines. *gli huomini, & le donne.* Vocatiuo o homines, *o huomini, & o donne.* Ablatiuo ab his hominibus, *da gl'huomini, & dalle donne.*

NOminatiuo hoc tempus, *il tempo.* Genitiuo huius temporis, *del tempo.* Datiuo huic tempori, *al tempo.* Accuſatiuo hoc tempus, *il tempo.* *V*ocatiuo o tempus, *ò tempo.* Ablatiuo ab hoc tempore, *dal tempo.* Et pluraliter. Nominatiuo hæc tẽpora, *i tempi.* Genitiuo horum temporum, *delli tempi.* Datiuo his temporibus, *alli tempi.* Accuſatiuo hæc tempora, *i tempi.* *V*ocatiuo o tempora, *ò tempi.* Ablatiuo ab his temporibus, *dalli tempi.*

Adiectiua tertiæ Declinationis.

Singulariter.

NOminatiuo hic & hæc & hoc fœlix, *il felice.* Genitiuo huius fœlicis, *del felice.* Datiuo huic fœlici *al felice.* Accuſat. hunc, & hanc fœlicem, & hoc fœlix, *il felice.* *V*ctõ o felix, *o felice.* Abltõ ab hoc, & ab hac, & ab hoc fœlice, uel fœlici, *dal felice.* Et pluraliter. Nominatiuo hi, & hæ fœlices, & hæc fœlicia, *i felici,* Genitiuo horum, & harum, & horum fœlicium, *delli felici.* Datiuo his fœlicibus, *alli felici.* Accuſatiuo hos & has fœlices, & hæc fœlicia, *i felici.* *V*ocatiuo o fœlices, & fœlicia, *o felici.* Ablatiuo ab his fœlicibus, *dalli felici.*

Nomi-

NOminatiuo hic, & hæc, & hoc prudens, *il prudē te*, Genitiuo huius prudentis, *del prudente.* Datiuo huic prudenti, *al prudente.* Accuſatiuo hunc, & hanc prudentem, & hoc prudens. *il prudente.* Vocatiuo o prudens, *o prudente.* Ablatiuo ab hoc, & ab hac, & ab hoc prudente, uel prudenti, *dal prudente.* Et pluraliter. Nominatiuo hi,& hæ prudentes, & hæc prudentia, *i prudenti.* Genitiuo horum, & harum, & horum prudentium, *delli prudenti.* Datiuo his prudētibus, *alli prudenti.* Accuſatiuo hos,& has prudentes, & hæc prudentia ; *i prudenti.* Vocatiuo o prudentes, & o prudentia, *o prudenti.* Ablatiuo ab his prudentibus, *dalli prudenti.*

NOminatiuo hic,& hęc fortis,et hoc forte,*il forte* Genit. huius fortis, *del forte.* Datiuo huic forti, *al forte.* Accuſatiuo hunc,& hanc fortem, & hoc forte, *il forte.* Vocatiuo o fortis, & o forte, *o forte.* Ablatiuo ab hoc, & ab hac, & ab hoc forti, *dal forte.* Et pluraliter. Nominatiuo hi, & hæ fortes,& hæc fortia, *i forti.* Genitiuo horum, & harum, & horum fortium, *delli forti.* Datiuo his fortibus, *alli forti.* Accuſatiuo hos, & has fortes,& hæc fortia. *i forti.* Vocatiuo o fortes, & o fortia, *o forti.* Ablatiuo ab his fortibus, *dalli forti.*

Quarta Declinatio. Singulariter.

NOminatiuo hic fructus, *il frutto.* Genitiuo huius fructus, *del frutto.* Datiuo huic fructui,*al frutto* Accuſatiuo hunc fructum, *il frutto.* Vocatiuo o fructus, *o frutto.* Ablatiuo ab hoc fructu, *dal frutto.* Et

pluraliter

pluraliter. Nominatiuo hi fructus. *li frutti.* Genitiuo horum fructuum, *delli frutti.* Datiuo his fructibus, *alli frutti.* Accuſatiuo hos fructus, *li frutti.* Vocatiuo o fructus, *o frutti.* Ablat.ab his fructibus, *dalli frutti.*

NOminatiuo hic Ieſus. Genitiuo huius Ieſu. Datiuo huic Ieſu. Accuſatiuo hunc Ieſum. Vocatiuo o Ieſu. Ablatiuo ab hoc Ieſu. Plurali caret.

NOminatiuo hoc cornu, *il corno.* Genitiuo huius cornu, *del corno.* Datiuo huic cornu, *al corno.* Accuſatiuo hoc cornu, *il corno.* Vocatiuo o cornu, *o corno.* Ablatiuo ab hoc cornu, *dal corno.* Et plurali. Nominatiuo hæc cornua, *le corna.* Genitiuo horum cornuum, *delle corna.* Datiuo his cornibus, *alle corna.* Accuſatiuo hæc cornua, *le corna.* Vocatiuo o cornua, *o corna.* Ablatiuo ab his cornibus, *dalle corna.*

Quinta declinatio. Singulariter.

NOminatiuo hic uel hæc dies, *il giorno.* Genitiuo huius diei, *del giorno.* Datiuo huic diei, *al giorno.* Accuſatiuo hunc uel hanc diem, *il giorno.* *V*ocatiuo o dies. *o giorno.* Ablatiuo ab hoc uel ab hac die, *dal giorno.* Et pluraliter. Nominatiuo hi dies, *li giorni.* Genit. horum dierum, *delli giorni.* Datiuo his diebus, *alli giorni.* Accuſatiuo hos dies, *li giorni* Vocatiuo o dies, *o giorni.* Ablatiuo.ab his diebus, *dalli giorni.*

Nomina irregularia.

PLuraliter Nominatiuo hi duo, hæ duæ, hæc duo, *due.* Geniti.horum duorum, harũ duarum, horum

duorum

duorum. *di due.* Datiuo his duobus, duabus, duobus, *a due.* Accuſatiuo hos duos, has duas, hæc duo, *due.* Vocatiuo o duo, o duæ, o duo, *ò due.* Ablatiuo ab his duobus, duabus, duobus *da due.*

PLuraliter nominatiuo hi, & hæ tres, & hæc tria, *tre.* Genitiuo horum & harum & horum trium, *di tre.* Datiuo his tribus, *à tre.* Accuſatiuo hos & has tres & hæc tria, *tre.* Vocatiuo o tres & o tria, *ò tre.* *A*blatiuo ab his tribus, *da tre.*

Et ſic, quinque. Sex &c. uſq; ad centum.

PLuraliter Nominatiuo hi, & hæ, & hæc quatuor, *quattro.* Genitiuo horũm, & harum, & horum quatuor, *di quattro.* Datiuo his quatuor, *a quattro.* *A*ccuſatiuo hos & has & hæc quatuor, *quattro.* Vocat.io quatuor, *o quattro.* Ablõ ab his quatuor, *da quattro.*

VERBORVM CONIVGATIONES.

Prima Coniugatio.

Indicatiuo modo,

TEmpore prẹſenti ego AMO *io amo,* tu amas *tu ami,* ille amat, *quello ama.* Pluraliter nos amamus, *noi amamo.* uos amatis, *voi amate.* illi amant, *quelli amano.* ¶ Præterito imperfecto AMABAM, *io amaua.* amabas, *tu amaui.* amabat, *quello amaua.* Pluraliter amabamus, *noi amauamo.* amabatis, *voi amauate.* amabant, *quelli amauano.* ¶ Præterito perfecto AMAUI, *io amai, et ho amato.* amauiſti, *tu amaſti, et hai amato.* amauit, *quello amò, et ha amatõ.* Pluraliter

amauimus

amauimus *noi amammo, & habbiamo amato*. amaui‑ſtis, *voi amaſte, & hauete amato*. amauerunt uel amauere, *quelli amarono, & hanno amato*. ¶ Præterito pluſquamperfecto. AMaueram, *io haueua amato*. amaueras, *tu haueui amato*. amauerat, *quello haueua amato*. Pluraliter AMaueramus, *noi haueuamo amato*. amaueratis, *voi haueuate amato*. amauerãt, *quelli haueuano amato*. ¶ Futuro AMabo, *io amaro*. amabis, *tu amerai*. amabit, *quello amerà*. Pluraliter nos amabimus, *noi ameremo*. amabitis, *uoi amarete*, amabũt, *quelli ameranno*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti, ad ſecundam, & tertiam perſonam, ama, *ama tu*, amet, *ami quello*. Pluraliter amemus, *amiamo noi*, amate, *amate voi*, ament, *amino quelli*. ¶ *Futuro* AMato tu, *amerai tu*, amato ille, *amera quello*. Pluraliter amemus, *ameremo noi*, amatote, *amerete voi*, amanto, *ameranno quelli*.

Optatiuo modo

TEmpore præſenti, & preterito imperfecto, utinã amarem, *voleſſe Iddio che io amaſſi*, amares, *che tu amaſſi*, amaret, *che quello amaſſe*. Pluraliter utinam amaremus, *voleſſe Iddio che noi amaſſemo*, amaretis, *che voi amaſte*, amarent, *che quelli amaſſero*. ¶ Præterito perfecto, & pluſquam perfecto utinam AMauiſſem, *Iddio voleſſe che io haueſſe amato*, amauiſſes, *che tu haueſſi amato*, amauiſſet, *che quello haueſſe amato*. Pluraliter utinam amauiſſemus

uiſſemus, *voleſſe Iddio che noi haueſſimo amato*, amauiſſetis, *che voi haueſte amato*, amauiſſent, *che quelli haueſſero amato*. ¶ Futuro utinam Amem, *uoglia Iddio che io ami*, ames *che tu ami*. amet, *che quello ami*. Pluraliter utinam amemus, *Iddio voglia che noi amiamo*. ametis, *che voi amiate*. ament, *che quelli amino*.

Subiunctiuo modo

TEmpore præſenti, cum Amem, *concioſia che io ami*. ames, *che tu ami*. amet, *che quello ami*. Pluraliter cum amemus, *concioſia che noi amiamo*. ametis, *che voi amiate*. ament, *che quelli amino*. ¶ Præterito imperfecto cum Amarem, *concioſia che io amaſſi, & amerei*. amares, *che tu amaſſi, & ameresti*. amaret, *che quello amaſſe & amerebbe*. Pluraliter cum amaremus, *concioſia che noi amaßimo, & ameremmo*. amaretis, *che voi amaſte, & amereſte*. amarent, *che quelli amaſſero, & amarebbono*. ¶ Præterito perfecto cum amauerim, *concioſia che io habbia amato*. amaueris, *che tu habbi amato*. amauerit, *che quello habbia amato*. Pluraliter cum amauerimus, *concioſia che noi habbiamo amato*. amaueritis, *che voi habbiate amato*. amauerint, *che quelli habbino amato*. ¶ Præterito pluſquam perfecto cum amauiſſem, *concioſia che io haueſſi amato*. amauiſſes, *che tu haueſſi amato*. amauiſſet, *che quello haueſſe amato*. Pluraliter cum amauiſſemus, *concioſia che noi haueſſimo amato*. amauiſſetis, *che voi haueſte amato*. amauiſſent, *che quelli haueſſero amato*.

¶ Futuro

¶ Futuro cum Amauero, *quando io hauero amato.* amaueris, *tu hauerai amato.* amauerit, *quello hauera amato.* Pluraliter cum amauerimus, *quando noi haueremo amato.* amaueritis, *voi hauerete amato.* amauerint, *quelli haueranno amato.*

Infinitiuo modo, Sine numeris, & perſonis.

TEmpore pręſenti,& præterito imperfecto Amare, *amare.* ¶ Ptō perfecto, & pluſquam per fecto amauiſſe, *hauere amato.* ¶ Futuro Amatum ire, uel amaturum eſſe, *eſſere per amare, & hauere da amare.*

¶ Gerundia uel participalia uerba ſunt hæc, amandi, *di amare.* amando, *amando.* amandum, *ad amare.*

¶ Supina ſunt, amatum, *ad amare.* amatū, *d'eſſere amato.* ¶ Participia præſentis, Amans, antis, *quel che ama.* ¶ Futuri, Amaturus. a. um. *quel che ha di amare.*

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti Amor, *io ſono amato.* amaris, uel amare, *tu ſei amato.* amatur, *quello é amato.*

Pluraliter amamur, *noi ſiamo amati.* amamini, *voi ſete amati.* amantur, *quelli ſono amati.* ¶ Præterito imperfecto Amabar, *io era amato.* amabaris uel amabare, *tu eri amato.* amabatur, *quello era amato.*

Pluraliter amabamur, *noi erauamo amati.* amabamini, *voi erauate amati.* amabantur. *quelli erano amati.* ¶ Præterito perfecto Amatus ſum uel fui, *io fui, & ſono ſtato amato.* amatus es uel fuiſti, *tu foſti, & ſei ſtato amato.* amatus eſt uel fuit, *quello fu,*

& è

& è ſtato amato. Pluraliter amati ſumus uel fuimus, *noi fummo, & ſiamo ſtati amati*. amati eſtis uel fuiſtis, *voi foſte, & ſiete ſtati amati*. amati ſunt, fuerunt uel fuere, *quelli furono, & ſono ſtati amati*.

¶ Præterito pluſquam perfecto AMATUS eram uel fueram, *io era ſtato amato*. amatus eras uel fueras, *tu eri ſtato amato*. amatus erat uel fuerat, *quello era ſtato amato*. Pluraliter amati eramus uel fueramus, *noi erauamo ſtati amati*. amati eratis uel fueratis, *voi erauate ſtati amati*. amati erant uel fuerant, *quelli erano ſtati amati*. ¶ Futuro AMABOR, *io ſaro amato*. amaberis uel amabere, *tu ſarai amato*. amabitur, *quello ſara amato*. Pluraliter amabimur, *noi ſaremo amati*. amabimini, *voi ſarete amati*. amabuntur, *quelli ſaranno amati*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam AMARE, *ſij tu amato*. ametur, *ſia quello amato*. Pluraliter amemur, *ſiamo noi amati*. amamini, *ſiate voi amati*. amentur, *ſiano quelli amati*.

¶ Futuro amator tu, *ſarai amato tu*. amator ille, *ſara amato quello*. Pluraliter amemur, *ſaremo amati noi*. amaminor, *ſarete amati voi*. amantor, *ſaranno amati quelli*.

Optatiuo modo

TEmpore præſenti, & pręterito imperfecto utinam AMARER, *voleſſe Iddio che io foſſi amato*. amareris uel amarere, *che tu foſſi amato*. amaretur, *che quello foſſe amato*. Pluraliter utinam amaremur,

Iddio

Iddio voleſſe che noi foſſimo amati. amaremini, *che voi foſte amati*. amarentur, *che quelli foſſero amati*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam amatus eſſem, uel fuiſſem, *uoleſſe Iddio che io foſſi ſtato amato*. amatus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſſi ſtato amato*. amatus eſſet uel fuiſſet, *che quello foſſe ſtato amato*. Pluraliter utinam amati eſſemus uel fuiſſemus, *Iddio voleſſe che noi foſſimo ſtati amati*. amati eſſetis uel fuiſſetis, *che voi foſte ſtati amati*. amati eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati amati*. ¶ Futuro utinam amer, *Iddio voglia che io ſia amato*. ameris uel amere, *che tu ſii amato*. ametur, *che quello ſia amato*. Pluraliter utinam amemur, *Iddio voglia che noi ſiamo amati*. amemini, *che voi ſiate amati*. amentur, *che quelli ſiano amati*.

Subiunctiuo modo

TEmpore præſenti cum amer, *conciosia che io ſia amato*. ameris uel amere, *che tu ſii amato*. ametur, *che quello ſia amato*. Pluraliter cum amemur, *conciosia che noi ſiamo amati*. amemini, *che voi ſiate amati*. amentur, *che quelli ſiano amati*. ¶ Præterito imperfecto cum amarer, *conciosia che io foſſi amato*. amareris uel amarere, *che tu foſſi amato*. amaretur, *che quello foſſe amato*. Pluraliter cum amaremur, *conciosia che noi foßimo amati*. amaremini, *che uoi foſte amati*. amarentur, *che quelli foßero amati*. ¶ Præterito perfecto cum amatus ſim uel fuerim, *conciosia che io ſia ſtato amato*. amatus ſis uel fueris, *che tu ſii ſtato amato*. amatus ſit uel fuerit, *che quello*

ſia

ſia ſtato amato. Pluraliter cum amati ſimus uel fue rimus, *conciosſia che noi ſiamo ſtati amati.* amati ſitis uel fueritis, *che voi ſiati ſtati amati.* amati ſint, uel fue rint, *che quelli ſiano ſtati amati.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum amatus eſſem uel fuiſſem, *concioſia che io foſſi ſtato amato.* amatus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſſi ſtato amato.* amatus eſſet uel fuiſſet, *che quello foſſe ſtato amato.* Pluraliter cum Amati eſſemus uel fuiſſemus *concioſia che noi foſſimo ſtati amati,* amati eſſetis uel fuiſſetis *che voi foſti ſtati amati.* amati eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati amati.* ¶ Futuro cum amatus ero uel fuero *quando io ſarò ſtato amato.* amatus eris uel fueris, *tu ſarai ſtato amato.* amatus erit uel fuerit, *quello ſarà ſtato amato.* Pluraliter cum amati erimus uel fuerimus, *quando noi ſaremo ſtati amati.* amati eritis uel fueritis, *voi ſarete ſtati amati.* amati erunt uel fuerint, *quando quelli ſaranno ſtati amati.*

Infinitiuo modo. Sine numeris, & perſonis.

TEmpore præſenti & præterito imperfecto, amari. *eſſere amato.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto, amatum eſſe uel fuiſſe, *eſſere ſtato amato.* ¶ Futuro amatum iri, *douer' eſſere amato.*

Gerundia, & ſupina ſicut in actiuo.

Participia, Præteriti amatus. ta. tum. *quel che è ſtato amato.* ¶ Futuri, amandus, a, um. *quel che ha da eſſere amato.*

Secunda coniugatio.

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti, Doceo *io inſegno*. doces *tu inſegni*. docet, *quello inſegna*. Pluraliter docemus, *noi inſegnamo*. docetis, *voi inſegnate*. docent, *quelli inſegnano*. ¶ Præterito imperfecto docebam, *io inſegnaua*. docebas, *tu inſegnaui*. docebat, *quello inſegnaua*. Pluraliter docebamus, *noi inſegnauamo*. docebatis *voi inſegnauati*. docebant, *quelli inſegnauano*, ¶ Præterio perfecto docui, *io inſegnai, & hò inſegnato*. docuiſti, *tu inſegnaſti, & hai inſegnato*. docuit, *quello inſegnò, & ha inſegnato*. Plural. docuimus, *noi inſegnammo. & habbiamo inſegnato*. docuiſtis, *voi inſegnaſte, et hauete inſegnato*. docuerunt uel docuere, *quelli inſegnarono, & hanno inſegnato*. ¶ Præterito pluſquam perfecto docueram, *io haueua inſegnato*. docueras, *tu haueui inſegnato*. docuerat, *quello haueua inſegnato*. Pluraliter docueramus, *noi haueuamo inſegnato*, docueratis, *uoi haueuate inſegnato*. docuerant, *quelli haueuano inſegnato*. ¶ Futuro docebo, *io inſegnaro*, docebis, *tu inſegnarai*. docebit, *quello inſegnarà*. Pluraliter docebimus, *noi inſegnaremo*. docebitis, *uoi inſegnarete*. docebunt, *quelli inſegnaranno*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam, doce, *inſegna tu*. doceat, *inſegni quello*. Pluraliter doceamus, *inſegnamo noi*. docete, *inſegnate voi*. doceant, *inſegnino quelli*. ¶ Futuro doceto tu, *inſegnarai tu*. doceto ille, *inſegnarà quello*. Pluraliter doceamus nos, *inſegnaremo noi*. docetote uos,

inſe-

inſegnarete voi. docento illi, *inſegnaranno quelli*.

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto utinam docerem, *Iddio voleſſe che io inſegnaſſi*. doceres, *che tu inſegnaſſi*. doceret, *che quello inſegnaſſe*. Pluraliter utinam doceremus *voleſſe Iddio che noi inſegnaſſimo*. doceretis, *che voi inſegnaſte*. docerent, *che quelli inſegnaſſero*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto, utinam docuiſſem *voleſſe Iddio che io haueſſe inſegnato*. docuiſſes, *che tu haueſsi inſegnato*, docuiſſet, *che quello haueßе inſegnato*. Pluraliter utinam docuiſſemus, *voleſſe* Iddio *che noi haueſſimo inſegnato*. docuiſſetis, *che voi haueſte inſegnato*. docuiſſent, *che quelli haueſſero inſegnato*. ¶ Futuro utinam doceam, *Iddio voglia che io inſegni*. doceas, *che tu inſegni*. doceat, *che quello inſegni*. Pluraliter utinam doceamus, *Iddio voglia che noi inſegnamo*. doceatis, *che voi inſegnate*. doceant, *che quelli inſegnino*.

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti cum doceam, *concioſia coſa che io inſegni*. doceas, *che tu inſegni*. doceat, *che quel lo inſegni*. Plulariter cum doceamus *concioſia che noi inſegniamo*. doceatis. *che voi inſegnate*. doceant, *che quelli inſegnino*. ¶ Præterito imperfecto cum docerem, *concioſia che io inſegnaſſe, & inſegnarei*. doceres, *che tu inſegnaſſi, & inſegnareſti*. doceret, *che quello inſegnaſſe, & inſegnarebbe*. Pluraliter cũ doceremus, *concioſia che noi inſegnaßimo & inſegne-*

 remmo.

remmo. doceretis, *che voi inſegnaſte & inſegnareſte.* docerent, *che quelli inſegnaſſero & inſegnarebbono.* ¶ Præterito perfecto cum docuerim, *conciosia che io habbia inſegnato.* docueris, *che tu habbi inſegnato.* docuerit. *che quello habbia inſegnato* Pluraliter cum docuerimus, *conciosia che noi habbiamo inſegnato.* docueritis, *che voi habbiate inſegnato.* docuerint, *che quelli habbiano inſegnato.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum docuiſſem, *conciosia che io haueſse inſegnato.* docuiſſes, *che tu haueſsi inſegnato.* docuiſſet, *che quello haueſſe inſegnato.* Pluraliter cum docuiſſemus, *conciosia che noi haueſsimo inſegnato.* docuiſſetis *che voi haueſte inſegnato.* docuiſſent, *che quelli haueſſero inſegnato.* ¶ Futuro cum docuero, *quando io hauerò inſegnato.* docueris, *tu hauerai inſegnato.* docuerit, *quello hauerà inſegnato.* Pluraliter cum docuerimus, *quando noi haueremo inſegnato,* docueritis, *voi hauerete inſegnato.* docuerint, *quelli haueranno inſegnato.*

Infinitiuo modo. Sine numeris, & perſonis.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, Docere, *inſegnare.* ¶ Præteriro perfecto & pluſquam perfecto docuiſſe, *hauere inſegnato.* ¶ Futuro doctum ire uel docturum eſſe, *eſſer per inſegnare, & hauer da inſegnare.* ¶ Gerundia uel participalia uerba ſunt hæc docendi *de inſegnare.* docendo, *inſegnando.* docendum, *ad inſegnare.* ¶ Supina doctum *ad inſegnare.* doctu, *da eſſere inſegnato.* ¶ Participia præſentis docens.ntis. *quel che inſegna.* Futuro do

cturus

ctus, a, um, *quel che hà da inſegnare.*

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti, doceor, *io ſono inſegnato.* doceris uel docere, *tu ſei inſegnato.* docetur, *quello è inſegnato.* Plu. docemur, *noi ſiamo inſegnati*, docemini, *uoi ſete inſegnati.* docētur *quelli ſono inſegnati.*

¶ Ptō imperfecto, docebar, *io era inſegnato.* docebaris, uel docebare, *tu eri inſegnato.* docebatur, *quello era inſegnato.* Plur. docebamur, *noi erauamo inſegnati.* docebamini, *voi erauate inſegnati.* docebantur, *quelli erano inſegnati.* ¶ Ptō perf. doctus ſum uel fui *io fui, & ſono ſtato inſegnato.* doctus es, uel fuiſti, *tu foſti, & ſei ſtato inſegnato.* doctus eſt uel fuit, *quello fu & è ſtato inſegnato.* Pluraliter docti ſumus uel fuimus, *noi fummo, & ſiamo ſtati inſegnati.* docti eſtis uel fuiſtis *voi fuſte, et ſiete ſtati inſegnati.* docti ſunt fuerunt uel fuere *quelli furono, et ſono ſtati inſegnati.*

¶ Præterito pluſquam perfecto, doctus eram uel fuerā *io era ſtato inſegnato.* doctus eras uel fueras, *tu eri ſtato inſegnato.* doctus erat uel fuerat, *quello era ſtato inſegnato.* Pluraliter docti eramus uel fueramus, *noi erauamo ſtati inſegnati.* docti eratis uel fueratis, *voi erauati ſtati inſegnati.* docti erant uel fuerant, *quelli erano ſtati inſegnati.* ¶ Futuro docebor *io ſarò inſegnato.* doceberis uel docebere, *tu ſerai inſegnato.* docebitur, *quello ſarà inſegnato.* Pluraliter docebimur, *noi ſaremo inſegnati,* docebimini *voi ſarete inſegnati.* docebuntur, *quelli ſaranno inſegnati.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Imperatiuo modo.

TEmpore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam, docere, *ſij tu inſegnato.* doceatur, *ſia quello ſegnato.* Pluraliter doceamur, *ſiamo noi inſegnati.* doceamini *ſiate uoi inſegnati.* doceantur, *ſiano quelli inſegnati.* Futuro docetor tu, *ſarai inſegnato tu.* docetor ille, *ſarà inſegnato quello.* Pluraliter doceamur. *ſaremo inſegnati noi,* doceminor, *ſarete inſegnati uoi.* docentor, *ſaranno inſegnati quelli.*

Optatiuo modo

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto utinam. docerer, *voleſſe Iddio che io foſſe inſegnato.* docereris uel docerere, *che tu foſsi inſegnato.* doceretur, *che quello foſſe inſegnato.* Plural. utinam doceremur, *voleſse Iddio che noi foſsimo inſegnati.* doceremini, *che voi foſte inſegnati.* docerentur, *che quelli foſſero inſegnati.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam doctus eſſem uel fuiſſem, *voleſſe Iddio che io foſſe ſtato inſegnato.* doctus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſsi ſtato inſegnato.* doctus eſſet uel fuiſſet, *che quello foſſe ſtato inſegnato.* Pluraliter utinam docti eſſemus uel fuiſſemus, *uoleſse Iddio che noi foſsimo ſtati inſegnati.* docti eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi foſte ſtati inſegnati,* docti eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati inſegnati.* ¶ Futuro utinam docear, *Iddio voglia che io ſia inſegnato.* docearis uel doceare, *che tu ſi inſegnato.* doceatur, *che quello ſia inſegnato.* Pluraliter utinam doceamur, *Iddio voglia che noi ſiamo inſegnati.* doceamini, *che uoi ſiate inſegnati.* docean

tur, *che quelli ſiano inſegnati.*

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti cum docear, *conciosia che io ſia inſegnato.* docearis uel doceare, *conciosia che tu ſii inſegnato.* doceatur, *che quello ſia inſegnato.* Pluraliter cum doceamur, *conciosia che noi ſiamo inſegnati.* doceamini, *che uoi ſiate inſegnati,* doceantur, *che quelli ſiano inſegnati.* Præterito imperfecto cum docerer, *conciosia che io foßi inſegnato.* docereris uel docerere, *che tu foßi inſegnato.* doceretur, *che quello foſſe inſegnato.* Pluraliter cum doceremur, *conciosia che noi foßimo inſegnati.* doceremini, *che uoi foste inſegnati.* docerentur, *che quelli foßero inſegnati.*

¶ Præterito perfecto cum doctus ſim uel fuerim *conciosia che io ſia stato inſegnato,* doctus ſis uel fueris, *che tu ſij ſtato inſegnato.* doctus ſit uel fuerit, *che quello ſia stato inſegnato.* Pluraliter cum docti ſimus uel fuerimus, *conciosia che noi ſiamo ſtati inſegnati.* docti ſitis uel fueritis, *che uoi ſiate stati inſegnati.* docti ſint uel fuerint, *che quelli ſiano stati inſegnati.*

¶ Præterito plusquam perfecto cum doctus eſſem uel fuiſſem, *conciosia che io foßi ſtato inſegnato.* doctus eſſes uel fuiſſes, *che tu foßi ſtato inſegnato.* doctus eſſet uel fuiſſet, *che quello foſſe ſtato inſegnato.* Pluraliter cum docti eſſemus uel fuiſſemus, *conciosia che noi foßimo stati inſegnati.* docti eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi foste ſtati inſegnati.* docti eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati inſegnati.* ¶ Futuro cum doctus ero uel fuero, *quando io ſaro ſtato inſegnato.* doctus

eris uel fueris, *che tu ſarai ſtato inſegnato.* doctus erit uel fuerit, *quello ſara ſtato inſegnato.* Pluraliter cum docti erimus uel fuerimus, *quando noi ſaremo ſtati inſegnati.* docti eritis, uel fueritis, *uoi ſarete ſtati inſegnati.* docti erunt uel fuerint, *quelli ſaranno ſtati inſegnati.*

Infinitiuo modo. *Sine numeris & perſonis.*

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto doceri, *eſſere inſegnato.* ¶ Præterito perfecto et pluſquam perfecto, doctum eſſe uel fuiſſe, *eſſere ſtato inſegnato.* ¶ Futuro doctum iri, *douer eſſere inſegnato.* ¶ Gerundia & ſupina ſicut in actiuo, ¶ Participia præteriti doctus a. um. *quel che è ſtato inſegnato.* ¶ Futuri, docendus, a, um. *quelche ha da eſſere inſegnato.*

TERTIA CONIVGATIO.

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti, Lego, *io lego.* legis, *tu legi.* legit, *quello legge.* Pluraliter legimus, *noi legiamo.* legitis. *uoi leggete.* legunt. *quelli leggono.* ¶ Præterito imperfecto legebam, *io leggeua.* legebas *tu leggeui.* legebat, *quello leggeua.* Pluraliter legebamus, *noi leggeuamo.* legebatis, *uoi leggeuate.* legebant. *quelli leggeuano.* ¶ Præterito perfecto legi, *io leſſi & ho letto.* legiſti, *tu leggeſti & hai letto.* legit, *quello leſſe & ha letto.* Pluraliter legimus *noi leggemmo & habiamo letto.* legiſtis, *uoi leggeſte & hauete letto.* legerunt uel leggere, *quelli leſſero &* *hanno*

hanno letto. ¶ Præterito pluſquam perfecto legeram, *io haueua letto.* legeras, *tu haueui letto.* legerat, *quello haueua letto.* Pluraliter legeramus, *noi haueuamo letto.* legeratis, *uoi haueuate letto*, legerāt, *quelli haueuano letto.* ¶ Futuro legam, *io leggero*, leges, *tu leggerai.* legat, *quello leggera.* Pluraliter legemus, *noi leggeremo.* legetis, *uoi leggerete.* legēt, *quelli leggeranno.*

Imperatiuo modo.

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam, lege, *legi tu*, legat, *legga quello.* Pluraliter legamus, *leggiamo noi*, legite, *leggete uoi.* legant, *leggano quelli.* ¶ Futuro legito tu, *leggerai tu.* legito ille, *leggera quello.* Pluraliter legamus nos, *leggeremo noi*, legitote uos, *leggerete uoi*, legunto illi, *leggeranno quelli.*

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, utinam legerem. *uoleſſe Iddio che io legeſsi*, legeres. *che tu legeſsi.* legeret. *che quello leggeße.* Pluraliter utinam legeremus. *voleße Iddio che noi legeßimo* legeretis. *che uoi leggeſte.* legerent, *che quelli leggeſſero*, ¶ Præterito perfecto, & pluſquam perfecto utinam legiſſem, *uoleſſe Iddio che io haueßi letto.* legiſſes, *che tu haueßi letto.* legiſſet, *che quello haueſſe letto.* Pluraliter utinam legiſſemus, *uoleße Iddio che noi haueßimo letto*, legiſſetis, *che uoi haueſte letto*, legiſſent, *che quelli haueſſero letto.* ¶ Futuro utinam legam, *Iddio uoglia che io legga.* legas,

che

che tu leggi, legat, *che quello legga.* ¶ Pluraliter utinam legamus, *Iddio uoglia che noi leggiamo*, legatis, *che uoi leggiate*. legant, *che quelli leggano.*

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti cum Legam, *conciofia coſa che io legga.* legas, *che tu leggi.* legat, *che quello legga.* Pluraliter cum legamus. *conciofia che noi leggiamo.* legatis, *che uoi leggiate*, legant, *che quelli leggano.* ¶ Præterito imperfecto cum legerē. *conciofia che io leggeßi & legerei.* legeres, *che tu legeßi & leggereſti.* legeret, *che quello leggeſſe & leggerebbe.* Pluraliter cum legeremus, *conciofia che noi legeßimo & leggeremmo.* legeretis, *che uoi leggeſte & leggereſte.* legerent, *che quelli leggeſſero & leggerebbono.* ¶ Præterito perfecto cum legerim, *conciofia che io habbia letto.* legeris *che tu habbi letto*, legerit, *che quello habbia letto.* ¶ Pluraliter cum legerimus, *conciofia che noi habbiamo letto*, legeritis, *che uoi habbiate letto*, legerint, *che quelli habbiano letto.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum legiſſem, *conciofia che io haueßi letto*, legiſſes, *che tu haueßi letto.* legiſſet, *che quello haueſſe letto.* Pluraliter cum legiſſemus, *conciofia che noi haueßimo letto*, legiſſetis, *che uoi haueſte letto.* legiſſent, *che quelli haueſſero letto.* ¶ Futuro cum legero, *quando io hauero letto*, legeris, *tu hauerai letto.* legerit, *quello hauera letto*, Pluraliter cum legerimus, *quando noi haueremo letto.* legeritis, *uoi hauerete letto.* legerint, *quelli haueranno letto.*

Infi-

Infinitiuo modo *Sine numeris & perſonis.*

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, Legere, *leggere*, ¶ Ptō perfecto, & pluſquam perfecto, legiſſe, *hauere letto*. Futuro lectum ire, uel lecturum eſſe, *eßer per leggere*, *& hauer da leggere.*

¶ GERVNDIA. uel participalia uerba ſunt hæc, legendi, *da leggere*, legendo, *leggendo*. legendum, *a leggere* ¶ Supina lectum, *a leggere*. lectu, *da eſſere letto*. ¶ Participia præſentis, legens. ntis, *quel che legge.* Futuro lecturus a, um, *quel che ha da leggere*.

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti Legor, *io ſono letto*, legeris, uel leggere, *tu ſei letto*. legitur, *quello è letto*, Pluraliter legimur, *noi ſiamo letti*. legimini, *voi ſiete letti*. leguntur. *quelli ſono letti.* ¶ Præt. imp. legebar, *io era letto*. legebaris, uel legebare, *tu eri letto*. legebatur, *quello era letto*. Pluraliter legebamur, *noi erauamo letti*. legebamini, *voi erauati letti*. legeban tur. *quelli erano letti*. ¶ Præterito perfecto lectus ſum uel fui, *io fui*, *& ſon ſtato letto*. lectus es, uel fuiſti, *tu foſti*, *& ſei ſtato letto*. lectus eſt uel fuit, *quello fu*, *et è ſtato letto*. Pluraliter lecti ſumus uel fui mus, *noi fummo*, *et ſiamo ſtati letti*. lecti eſtis uel fuiſtis, *voi foſti*, *et ſiati ſtati letti*. lecti ſunt fuerunt uel fuere, *quelli furono*, *et ſono ſtati letti*. ¶ Ptō pluſquam perfecto lectus eram uel fueram, *io era ſtato letto*. lectus eras uel fueras, *tu eri ſtato letto*. lectus erat uel fuerat, *quello era ſtato letto*. Pluraliter lecti eramus uel fueramus, *noi erauamo ſtati letti*. lecti eratis

uel

uel fueratis, *uoi erauate ſtati letti*. lecti erant uel fuerant, *quelli erano ſtati letti*. ¶ Futuro Legar, *io ſaro letto*. legeris, uel legere, *tu ſarai letto*. legetur, *quel lo, ſara letto*. Pluraliter legemur, *noi ſaremo letti*. legemini, *uoi ſarete letti*. leguntur, *quelli ſaranno letti*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam, Legere tu, *ſii letto tu*. legatur ille, *ſia letto quello*. Pluraliter legamur, *ſiamo letti noi*. legimini, *ſiate letti uoi*. legantur, *ſiano letti quelli*. ¶ Futuro Legitor tu, *ſarai letto tu*. legitor ille, *ſara letto quello*. Pluraliter legamur nos, *ſaremo letti noi*. legiminor uos, *ſarete letti uoi*. leguntur illi, *ſaranno letti quelli*.

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti & præterito imperfecto utinã Legerer, *uoleſſe Iddio che io foſſi letto*, legereris uel legerere, *che tu foſſi letto*, legeretur, *che quello foſſe letto*. Pluraliter utinam legeremur, *uoleſſe Iddio che noi foſſimo letti*. legeremini, *che uoi foſte letti*. legerentur, *che quelli foſſero letti*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto, utinam Lectus eſſem uel fuiſſem, *uoleſſe Iddio che io foſſi ſtato letto*, lectus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſſi ſtato letto*. lectus eſſet uel fuiſſet *che quello foſſe ſtato letto*. Pluraliter utinam lecti eſſemus uel fuiſſemus, *uoleſſe iddio che noi foſſimo ſtati letti*. letti eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi foſte ſtati letti*, lecti eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati let*

ti

ti. ¶ Futuro utinam Legar, *Iddio uoglia che io ſia letto.* legaris uel legare, *che tu ſii letto.* legatur, *che quello ſia letto.* Pluraliter utinam legamur, *Iddio uoglia che noi ſiamo letti,* legamini, *che uoi ſiate letti,* legantur, *che quelli ſiano letti.*

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti cum Legar, *conciosia che io ſia letto.* legaris uel legare, *che tu ſii letto.* legatur, *che quello ſia letto.* Pluraliter cum legamur, *conciosia che noi ſiamo letti,* legamini, *che uoi ſiate letti.* legantur, *che quelli ſiano letti.* ¶ Præterito imperfecto cum Legerer, *conciosia che io foſſi letto.* legereris, uel legerere, *che tu foſſi letto.* legeretur, *che quello foſſe letto.* Pluraliter cum legeremur, *conciosia che noi foſſimo letti.* legeremini, *che uoi foſte letti,* legerentur, *che quelli foſſero letti.* ¶ Præterito perfecto cum lectus ſim uel fuerim, *conciosia che io ſia ſtato letto.* lectus ſis uel fueris, *che tu ſii ſtato letto,* lectus ſit uel fuerit, *che quello ſia ſtato letto.* Pluraliter cũ lecti ſimus uel fuerimus, *conciosia che noi ſiamo ſtati letti.* lecti ſitis uel fueritis, *che uoi ſiate ſtati letti.* lecti ſint uel fuerint, *che quelli ſiano ſtati letti.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum lectus eſſem uel fuiſſem *conciosia che io foſſi ſtato letto.* lectus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſsi ſtato letto.* lectus eſſet uel fuiſſet, *che quello foſſe ſtato letto.* Plural. cum lecti eſſemus, uel fuiſſemus. *conciosia che noi foſsimo ſtati letti.* lecti eſsetis uel fuiſsetis, *che uoi foſte ſtati letti,* lecti eſsent uel fuiſsent, *che quelli foſſero ſtati letti.*

Futuro

¶ Futuro cum lectus ero, uel fuero, *quando io ſarò ſtato letto*. lectus eris uel fueris, *tu ſarai ſtato letto*. lectus erit uel fuerit, *quello ſarà ſtato letto*. Plura. cum lecti erimus uel fuerimus, *quando noi ſaremo ſtati letti*. lecti eritis uel fueritis, *voi ſareti ſtati letti*. lecti erunt, uel fuerint. *quelli ſaranno ſtati letti*.

Infinitiuo modo. Sine numeris, et perſonis.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto Legi, *eſſer letto*. ¶ Ptō perfecto & pluſquam perfecto Lectum eſſe uel fuiſſe *eſſer ſtato letto*. ¶ Futuro Lectum iri, *douer eſſer letto*. ¶ Gerundia & ſupina. ut in actiuo. ¶ Participia præteriti, lectus, a, um. *quel che è ſtato letto*. ¶ Futuro legendus, a, dum, *quel che ha da douer eſſer letto*.

QVARTA CONIVGATIO.

Indicatiuo modo

TEmpore præſenti Audio, *io odo*. audis *tu odi*. audit, *quello ode*. Pluraliter audimus, *noi odemo*. auditis, *voi odite*. audiunt, *quelli odono*. ¶ Præterito imperfecto Audiebam, *io vdiua*. audiebas, *tu udiui*. audiebat, *quello vdiua*. Pluraliter audiebamus, *noi vdiuamo*. audiebatis, *voi vdiuati*. audiebant, *quelli vdiuano*. Præterito perfecto Audiui, *io vdì, et hò vdito*. audiuiſti, *tu vdiſti, et hai udito*. audiuit, *quello vdì, et hà vdito*. Pluraliter audiuimus, *noi vdimmo, & habbiamo vdito*. audiuiſtis, *voi vdiſte, & hauete vdito*. audiuerũt uel audiuere, *quelli vdirono, & hanno vdito*. ¶ Præterito pluſquam perfecto Au-

diueram

diueram, *io haueua vdito*. audiueras, *tu haueui vdi to*, audiuerat, *quello haueua vdito*. Plur. audiuera mus. *noi haueuamo vdito*. audiueratis, *voi haueuate vdito*. audiuerant, *quelli haueuano vdito*. ¶ Futuro Audiam. *io vdirò*. audies *tu vdirai*. audiet, *quello vdirà*. Pluraliter audiemus, *noi vdiremo*. audietis, *voi vdirete*. audient, *quelli vdiranno*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti ad ſecundam, & tertiam perſonam, Audi, *odi tu*. audiat, *oda quello*. Pluraliter Audiamus. *odiamo noi*. audite, *odite voi*. audiant. *odano quelli*. ¶ Futuro Audito tu, *vdirai tu*. audito ille, *vdira quello*. Pluraliter audiamus, *vdiremo noi*. auditote, *vdirete voi*. audiunto *vdiranno quelli*.

Optatiuo modo

TEmpore pręſenti & præterito imperfecto utinam Audirem, *voleſſe Iddio che io vdiſſe*. audires, *che tu vdiſsi*. audiret, *che quello vdiſſe*. Pluraliter utinam audiremus, *voleſſe Iddio che noi vdiſſemo*. audiretis, *che voi vdiſte*. audirent, *che quelli vdiſſero*. ¶ Ptō perfecto & pluſquam perfecto utinam, Audiuiſſem, *voleſſe Iddio che io haueſſe vdito*. audiuiſſes, *che tu haueſsi vdito*. audiuiſset, *che quello haueſſe vdito*. Plur. utinam audiuiſsemus, *voleſſe Iddio che noi haueſsimo vdito*. audiuiſsetis, *che voi haueſte vdito*. audiuiſsent, *che quelli haueſſero vdito*. ¶ Futuro utinam, Audiam. *Iddio voglia che io oda*. audias, *che tu odi*. audiat, *che quello oda*. Pluraliter utinam audiamus, *Iddio voglia che noi odiamo*. audiatis *che voi*

vdiate.

vdiate, audiant, *che quelli odano.*

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti cum Audiam, *conciosia che oda*, audias, *che tu odi*, audiat, *che quello oda*. Pluraliter cum audiamus, *conciosia che noi udiamo*, audiatis, *che uoi vdiate*. audiant, *che quelli odano*. ¶ Præterito imperfecto cum audirem, *conciosia che io udiſſi*. audires, *che tu udiſſi*. audiret, *che quello udiſſe*. Pluraliter cum audiremus, *conciosia che noi udiſſimo*, audiretis, *che uoi udiſte*: audirent, *che quelli udiſſero*. ¶ Præterito perfecto cum audiuerim, *conciosia che io habbia udito*. audiueris, *che tu habbi udito*. audiuerit, *che quello habbia udito*. Pluraliter cũ audiuerimus, *conciosia che noi habbiamo udito* audiueritis, *che uoi habbiate udito*. audiuerint, *che quelli habbiano udito*. ¶ Præterito plusquã perfecto cũ audiuiſsẽ, *cõciosia che io haueſſi udito*, audiuiſſes, *che tu haueſſi udito*. audiuiſſet, *che quello haueſſe udito*. Pluraliter cum audiuiſſemus, *conciosia che noi haueſſimo udito*. audiuiſſetis, *che uoi haueſte udito*, audiuiſſent, *che quelli haueſſero udito*. ¶ Futuro cũ Audiuero, *quãdo io hauero udito*, audiueris, *tu hauerai udito*. audiuerit, *quello hauera udito*. Plural. cum audiuerimus, *quando noi haueremo vdito*. audiueritis, *uoi hauerete udito*. audiuerint, *quelli haueranno udito*.

Infinitiuo modo. Sine numeris & perſonis.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, Audire, *udire*. ¶ Præterito perfecto & plusquam perfecto Audiuiſſe, *hauere udito*. ¶ *Futuro* Audi-

tum

tum ire, uel auditurum eſse, *eſſer per udire & hauere da udire.*
Gerundia uel participalia uerba ſunt hæc, Audiendi, *di udire*, audiendo, *udendo*. audiendum, *ad udire*.
¶ Supina auditum, *ad udire*. auditu, *d'eſſer udito*.
¶ participia præſentis, audiens ntis, *quelche ode*.
¶ Futuro auditurus, a, um, *quelche ha da udire*.

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti Audior. *io ſono udito*. audiris uel audire, *tu ſei udito*. auditur, *quello é udito*. Pluraliter audimur. *noi ſiamo uditi*. audimini. *uoi ſiete uditi*. audiuntur, *quelli ſono uditi*. ¶ Præterito imperfecto Audiebar, *io era udito*, audiebaris uel audiebare, *tu eri udito*, audiebatur, *quello era udito*. Plural. audiebamur, *noi erauamo uditi*. audiebamini, *uoi erauate uditi*. audiebantur, *quelli erano uditi*. ¶ Præterito perfecto Auditus ſum uel fui, *io fui et ſono ſtato udito*. auditus es uel fuiſti, *tu fuſti et ſei ſtato udito*. auditus eſt uel fuit, *quello fu & è ſtato udito*.

Pluraliter auditi ſumus uel fuimus, *noi fummo & ſiamo ſtati uditi*. auditi eſtis uel fuiſtis, *uoi foſte & ſiete ſtati uditi*. auditi erunt uel fuerint. *quelli furono & ſono ſtati vditi*. ¶ Præterito pluſquam perfecto Auditus eram uel fueram. *io era ſtato udito*. auditus eras uel fueras. *tu eri ſtato udito*. auditus erat uel fuerat *quello era ſtato udito*. Pluraliter auditi eramus uel fueramus, *noi erauamo ſtati uditi*. auditi eratis uel fueratis, *uoi erauate ſtati uditi*. auditi erant uel fuerant, *quelli erano ſtati uditi*. ¶ Futuro Audiar,

io ſaro udito. audieris uel audiere, *tu ſarai udito.* audietur, *quello ſara udito.* Pluraliter audiemur, *noi ſaremo uditi.* audiemini, *uoi ſarete uditi.* audientur *quelli ſaranno uditi.*

Imperatiuo modo.

TEmpore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam, Audire, *ſii udito tu.* audiatur, *ſia udito quello.* Pluraliter audiamur, *ſiamo uditi noi.* audimini, *ſiate uditi uoi.* audiantur, *ſiano uditi quelli.* ¶ Futuro Auditor tu, *ſarai udito tu.* auditor ille, *ſara udito quello.* Pluraliter audiamur, *ſaremo uditi noi.* audiminor. *ſarete uditi uoi.* audiũtur. *ſaranno udite quelli.*

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti & præterito Imperfecto utinã Audirer, *uoleſſe iddio che io foſſi udito*, audireris uel audirere, *che tu foſſi udito.* audiretur, *che quello foſſe udito*, Pluraliter utinam audiremur, *uoleſſe iddio che noi ſoſſimo uditi.* audiremini, *che uoi foſte uditi.* audirentur, *che quelli foſſero uditi.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam Auditus eſſem uel fuiſſem. *uoleſſe iddio che io foſſi ſtato udito.* auditus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſſi ſtato udito*, auditus eſſet uel fuiſſet. *che quello foſſe ſtato udito.* Pluraliter utinam auditi eſſemus uel fuiſſemus, *uoleſſe iddio che noi foſsimo ſtati uditi*, auditi eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi foſte ſtati uditi*, auditi eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati uditi* ¶ Futuro utinam Audiar, *iddio uoglia che io ſia udito.* audiaris uel audiare, *che tu ſii udito.* audiatur, *che quello ſia udito.* Pluraliter utinam

utinam audiamur. *iddio uoglia che noi ſiamo uditi*, audiamini. *che uoi ſiate uditi*, audiantur, *che quelli ſiano uditi*.

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti cum Audiar, *conciosia che io ſia udito*, audiaris uel audiare, *che tu ſia udito*, audiatur, *che quello ſia udito*. ¶ Præterito imperfecto cum audirer, *conciosia che io foſsi udito*, audireris uel audirere, *che tu foſsi udito*. audiretur. *che quello foſſe udito*. Pluraliter cum audiremur, *conciosia che noi foßimo uditi*. audiremini, *che uoi foste uditi*. audirentur, *che quelli foſſero uditi*. ¶ Præterito perfecto cum auditus ſim uel fuerim, *conciosia che io ſia stato udito*, auditus ſis uel fueris, *che tu ſii stato udito*. auditus ſit, uel fuerit, *che quello ſia stato udito*. Pluraliter cum auditi ſimus uel fuerimus *conciosia che noi ſiamo ſtati uditi*, auditi ſitis uel fueritis, *che uoi ſiate stati uditi*. auditi ſint uel fuerint, *che quelli ſiano ſtati uditi*. ¶ Præterito pluſquam perfecto cum auditus eſsem uel fuiſsem *conciosia che io foſsi stato udito*, auditus eſses uel fuiſses, *che tu foſsi stato udito*. auditus eſset uel fuiſset, *che quello foſſe ſtato udito*. Pluraliter cum auditi eſsemus uel fuiſsemus, *conciosia che noi foßimo ſtati uditi*. auditi eſsetis uel fuiſsetis, *che uoi, foste stati uditi*, auditi eſsent uel fuiſsent, *che quelli foßero ſtati uditi*. ¶ *Futu*ro cum auditus ero uel fuero, *quando io ſaro stato udito*. auditus eris uel fueris, *tu ſarai ſtato udito*. auditus erit uel fuerit, *quello ſara ſtato udito*.

 Plu-

Pluraliter cum auditi erimus uel fuerimus, *quãdo noi ſaremo ſtati uditi.* auditi eritis uel fueritis, *uoi ſarete ſtati uditi*. auditi erunt uel fuerint, *quelli ſaranno ſtati uditi.*

Infinitiuo modo Sine numeris & perſonis,

TEmpore præſenti & præterito imperfecto, Audiri. *eſſere udito.* ¶ Præterito perfecto, & pluſquam perfecto auditum eſse uel fuiſse, *eſſere ſtato udito.* ¶ Futuro auditum iri, *douere eſſere udito.*

Gerundia & ſupina ut in actiuo.

¶Participia, præteriti, auditus a. um. *quel che è ſtato udito.* ¶ Futuri audiendus a. um. *quel che ha da eſſere udito.*

VERBVM SVBSTANTIVVM SVM

Indicatiuo modo

TEmpore præſenti, Sum, *io ſono.* es, *tu ſei.* eſt, *quello è.* Pluraliter ſumus, *noi ſiamo* eſtis, *uoi ſete.* ſunt, *quelli ſono.* ¶ Præterito imperfecto, eram, *io ero*, eras, *tu eri*, erat, *quello era.* Pluraliter eramus, *noi erauamo*, eratis, *uoi erauate.* erant, *quelli erano.* ¶ Ptõ perfecto fui, *io fui & ſono ſtato*, fuiſti, *tu fuſti & ſei ſtato.* fuit, *quello fu & è ſtato.* Pluraliter fuimus, *noi fummo & ſiamo ſtati*, fuiſtis, *uo foſte & ſiete ſtati.* fuerunt uel fuere, *quelli furono, & ſono ſtati.* ¶ Præterito pluſquam perfecto fueram, *io ero ſtato.* fueras, *tu eri ſtato*, fuerat, *quello era ſtato* Pluraliter fueramus, *noi erauamo ſtati*, fueratis, *uoi erauate ſtati*, fuerant, *quelli erano ſtati.* ¶Futu

ro

ero ero, *io ſaro*, eris, *tu ſarai*, erit, *quello ſara*. Pluraliter erimus, *noi ſaremo*. eritis, *uoi ſarete*. erunt, *quelli ſaranno*.

Imperatiuo modo.

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam, Sis, uel es. *ſii tu*, ſit, *ſia quello*. Pluraliter ſimus, *ſiamo noi*. eſte, *ſiate uoi*. ſint, *ſiano quelli*. ¶ Futuro eſto tu, *ſarai tu*, eſto ille, *ſara quello*. Pluraliter ſimus, *ſaremo noi*. eſtote, *ſarete uoi*, ſunto, *ſaranno quelli*.

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti,& præterito imperfecto, utinã, eſsem. *uoleſſe Iddio che io foſsi*. eſses, *che tu foſsi* eſset, *che quello foſſe*. Pluraliter utinam eſsemus, *uoleſſe Iddio che noi foſsimo*. eſsetis, *che uoi foſte*, eſsent *che quelli foßero*. ¶ Ptõ perfe. & pluſquam perfecto utinam fuiſsem, *uoleſſe Iddio che io foſsi ſtato* fuiſſes, *che tu foſsi ſtato*, fuiſset, *che quello fuſse ſtato*, Plur. utinã fuiſsemus,*uoleſſe Iddio che noi foſsimo ſtati*. fuiſsetis, *che uoi foſte ſtati*. fuiſsent, *che quelli foſſero ſtati*. ¶ *Futuro utinam* Sim, *uoglia Iddio che ſia*, ſis, *che tu ſij*. ſit, *che quello ſia*. Pluraliter utinam ſimus, *uoglia iddio che noi ſiamo*, ſitis,*che uoi ſiate*, ſint, *che quelli ſiano*.

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti, cum Sim, *conciosſia che io ſia*, ſis, *che tu ſii*, ſit, *che quello ſia*. Pluraliler cũ ſimus, *concioſia che noi ſiamo*. ſitis, *che uoi ſiate*. ſint, *che quelli ſiano*. ¶ Ptõ imp. cũ eſsem,*concioſia che io*

foſsi & ſarei. eſses, *che tu foſsi & ſareſti*. eſset, *che quello foſſe & ſarebbe*. Pluraliter cum eſsemus, *conciosia che noi foſsimo & ſaremmo*. eſsetis, *che uoi foſte & ſareſte*. eſsent, *che quelli foſſero & ſarebbono*.

¶ Præterito perfecto cum fuerim, *conciosia che io ſia ſtato*. fueris, *che tu ſii ſtato*. fuerit, *che quello ſia ſtato*. Pluraliter cum fuerimus, *conciosia che noi ſiamo ſtati*. fueritis, *che uoi ſiate ſtati*. fuerint, *che quelli ſiano ſtati*. ¶ Preterito pluſquam perfecto cum Fuiſſem. *conciosia che io foſsi ſtato*. fuiſses, *che tu foſsi ſtato*. fuiſset, *che quello foſſe ſtato*. Pluraliter cum fuiſſemus, *conciosia che noi foſsimo ſtati*. fuiſsetis, *che uoi foſte ſtati*. fuiſsent, *che quelli foſſero ſtati*. ¶ Futuro cum fuero, *quando io ſaro ſtato*. fueris, *tu ſarai ſtato*. fuerit, *quello ſara ſtato*. Plur. cũ fuerimus, *quãdo noi ſaremo ſtati*. fueritis, *uoi ſarete ſtati*. fuerint, *quelli ſarãno ſtati*. ¶ *Infinitiuo modo, Sine numeris & perſonis*.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto. *Eſse, eſſere*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto. fuiſse, *eſſere ſtato*. ¶ Futuro caret. ¶ Gerundijs caret. Participia habet duo. *Ens*, quod in uſu non eſt, & futurus. a. um.

VERBA ANOMALA.

INdicatiuo modo tempore præſenti, *Fero*, *io porto*. fers, *tu porti*. fert, *quello porta*. Et pluraliter ferimus, *noi portamo*. fertis, *uoi portate*. ferunt, *quelli portano*. ¶ Præterito imperfecto ferebam, *io porta*

ua.

ua. ferebas, *tu portaui,* ferebat, *quello portana.* Et pluraliter ferebamus, *noi portauamo*. ferebatis, *uoi portauate,* ferebant, *quelli portauano*. ¶ Præterito perfecto tuli, *io portai & ho portato.* tuliſti, *tu portaſti & hai portato.* tulit, *quello porto & ha portato*. Et pluraliter tulimus, *noi portammo & habbiamo portato.* tuliſtis, *voi portaſte & hauete portato,* tulerunt uel tulere, *quelli portarono & hanno portato.* ¶ Ptō pluſquā perfecto tulerā, *io haueuo portato.* tuleras, *tu haueui portato.* tulerat, *quello haueua portato*. Et pluraliter tuleramus, *noi haueuamo portato.* tuleratis, *uoi haueuate portato.* tulerant, *quelli haueuano portato,* ¶ Futuro feram, *io portaro.* feres, *tu porterai*. feret, *quello portara.* Et pluraliter feremus, *noi portaremo.* feretis, *uoi portarete.* ferent, *quelli porterāno.*

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam. Fer, *porta tu.* ferat, *porti quello*. Et pluraliter feramus, *portiamo noi*, ferte, *portate uoi,* ferant, *portino quelli*. ¶ Futuro ferto tu. *porterai tu.* ferto ille, *portera quello.* Et pluraliter feramus, *porteremo noi.* fertote, *porterete uoi.* ferunto, *porteranno quelli*.

Optatiuo modo

TEmpore præſenti, & preterito imperfecto utinam ferrem, *voleſſe iddio che io portaſſi*. ferres, *che tu portaſſi.* ferret, *che quello portaſſe*. Et pluraliter utinā ferremus, *uoleſſe iddio che noi portaſſimo.* ferretis, *che uoi portaſte*. ferrent, *che quelli*

portaſſero. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinã tuliſſem, *uoleſſe iddio che io haueſſi portato.* tuliſſes, *che tu haueſsi portato.* tuliſſet, *che quello haueſſe portato.* Et pluraliter utinam tuliſſemus, *uoleſſe iddio che noi haueſſimo portato,* tuliſſetis, *che uoi haueſte portato.* tuliſſent, *che quelli haueſſero portato.* ¶ Futuro utinam feram, *iddio uoglia che io porti.* feras, *che tu porti.* ferat, *che quello porti.* Et pluraliter utinam feramus, *uoglia iddio che noi portiamo* feratis, *che uoi portiate,* ferant, *che quelli portino.*

Subiunctiuo modo.

TEmpore prę̄ſenti cum feram, *conciofia coſa che io porti.* feras, *che tu porti.* ferat, *che quello porti.* Et pluraliter cum feramus, *conciofia che noi portiamo.* feratis, *che uoi portiate,* ferant, *che quelli portino.* ¶ Præterito imperfecto cum ferrem, *conciofia che io portaſsi.* ferres, *che tu portaſsi.* ferret, *che quello portaſſe.* Et pluraliter cum ferremus, *conciofia che noi portaſsimo,* ferretis, *che uoi portaſte,* ferrent, *che quelli portaſſero.* ¶ Præterito perfecto cum tulerim, *conciofia che io habbia portato.* tuleris, *che tu habbi portato.* tulerit, *che quello habbia portato.* Et pluraliter cum tulerimus, *conciofia che noi habbiamo portato.* tuleritis, *che uoi habbiate portato.* tulerint, *che quelli habbiano portato.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum tuliſſem, *conciofia che io haueſsi portato,* tuliſſes, *che tu haueſſi portato,* tuliſſet, *che quello haueſſe portato,* Et pluraliter cum tuliſſemus, *conciofia che noi haueſsimo portato.* tuliſ-

ſetis,

ſetis, *che uoi haueſte portato*, tuliſſent, *che quelli haueſſero portato*. ¶ Futuro cum tulero, *quando io hauero portato*. tuleris, *tu hauerai portato*, tulerit. *quello hauera portato*. Et pluraliter cum tulerimus, *quando noi haueremo portato*, tuleritis, *voi hauerete portato*. tulerint, *quelli haueranno portato*.

Infinitiuo modo. Sine numeris, & perſonis.

TEmpore præſenti & præterito imperfecto, ferre, *portare*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto tuliſſe, *hauere portato*. ¶ Futuro latum ire, uel laturum eſſe, *eſſer per portare & hauer da portare*. ¶ GERVNDIA uel participalia uerba ſunt hæc, ferendi, *di portare*. ferendo, *portando*, ferendum, *a portare*. ¶ Supina ſunt, Latum, *a portare*. Latu, *d'eſſer portato*. ¶ Participia præſentis, ferens, tis. *quello che porta*. ¶ Futuro laturus. ra. rum. *quello che ha da portare*.

INdicatiuo modo tempore præſenti, Feror, *io ſon portato*. ferris vel ferre, *tu ſei portato*. fertur, *quello è portato*. Et pluraliter ferimur, *noi ſiamo portati*, ferimini, *uoi ſiete portati*. feruntur, *quelli ſono portati*. ¶ Præterito imperfecto ferebar, *io era portato*. ferebaris uel ferebare, *tu eri portato*. ferebatur, *quello era portato*. Et pluraliter ferebamur, *noi erauamo portati*. ferebamini, *voi erauate portati*. ferebantur, *quelli erano portati*. ¶ Præterito perfecto latus ſum uel fui, *io fui & ſono ſtato portato*, latus es uel fuiſti, *tu foſti & ſei ſtato portato*, latus eſt uel fuit, *quello fu et è ſtato portato*. Et pluraliter lati ſumus uel fuimus,

noi ſummo & ſiamo ſtati portati. lati eſtis uel fuiſtis, *uoi foſte & ſiete ſtati portati,* lati ſunt fuerunt uel fuere, *quelli furono & ſono ſtati portati.* ¶ Ptō plusquā perfecto latus eram uel fueram .*io ero ſtato portato.* latus eras uel fueras, *tu eri ſtato portato.* latus erat uel fuerat, *quello era ſtato portato.* Et pluraliter lati eramus uel fueramus, *noi erauamo ſtati portati.* lati eratis uel fueratis, *voi erauate ſtati portati.* lati erant uel fuerant, *quelli erano ſtati portati.* ¶ Futuro ferar, *io ſaro portato.* fereris uel ferere, *tu ſarai portato.* feretur, *quello ſara portato.* Pluraliter feremur, *noi ſaremo portati.* feremini, *voi ſarete portati.* ferentur, *quelli ſaranno portati.*

Imperatiuo modo.

TEmpore præſenti ad ſecundam & tertiam perſonam, Ferre, *sij portato tu.* feratur, *ſia portato quello.* Et pluraliter feramur, *ſiamo portati noi.* ferimini, *ſiate portati noi.* ferantur, *ſiano portati quelli.* ¶ Futuro fertor tu, *ſarai portato tu.* fertor ille, *ſara portato quello.* Et pluraliter feramur, *ſaremo portati noi.* feriminor, *ſarete portati voi.* feruntor, *ſaranno portati quelli,*

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, utinā ferrer, *voleſſe iddio che io foßi portato.* ferreris uel ferrere, *che tu foßi portato.* ferretur, *che quello foſſe portato.* Et pluraliter utinam ferremur, *voleße iddio che noi foßimo portati.* ferremini, *che voi foſte portati.* ferrentur, *che quelli foßero portati.* ¶ Præterito

terito perfecto & pluſquam perfecto, utinam latus eſſem uel fuiſſem, *voleſſe iddio che io foße ſtato portato* latus eſſes uel fuiſſes, *che tu foßi ſtato portato.* latus eſſet uel fuiſſet, *che quello foße ſtato portato.* Et pluraliter utinam lati eſſemus uel fuiſſemus, *Iddio uoleſſe che noi foßimo ſtati portati* lati eſſetis uel fuiſſetis *che uoi foste ſtati portati.* lati eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati portati.* ¶ Futuro utinam ferar, *Iddio uoglia che io ſia portato.* feraris, uel ferare, *che tu ſii portato.* feratur, *che quello ſia portato.* Et pluraliter utinam feramur, *iddio uoglia che noi ſiamo portati* feramini, *che uoi ſiate portati,* ferantur, *che quelli ſiano portati.*

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti, cum ferar, *conciosia che io ſia portato.* feraris, uel ferare, *che tu ſij portato.* feratur, *che quello ſia portato.* Et pluraliter cum feramur, *conciosia che noi ſiamo portati.* feramini, *che uoi ſiate portati.* ferantur, *che quelli ſiano portati.* ¶ Præterito imperfecto cum ferrer, *conciosia che io foßi portato.* ferreris uel ferrere, *che tu foßi portato.* ferretur, *che quello foſſe portato.* Et pluraliter cum ferremur, *conciosia che noi foßimo portati.* ferremini, *che uoi foste portati.* ferrentur, *che quelli foſſero portati.* ¶ Præterito perfecto cum latus ſim uel fuerim, *conciosia che io ſia ſtato portato.* latus ſis uel fueris, *che tu sij ſtato portato.* latus ſit uel fuerit, *che quello ſia ſtato portato.* Et pluraliter cum lati ſimus uel fuerimus, *conciosia che noi ſiamo ſtati portati,* lati ſitis uel fueritis,

che uoi ſiate ſtati portati. lati ſint uel fuerint,*che quel li ſiano ſtati portati.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum latus eſſem uel fuiſſem, *conciosia che io foſsi ſtato portato.* latus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſsi ſtato portato.* latus eſſet uel fuiſſet,*che quello foſſe ſtato portato.* Et pluraliter cum lati eſſemus uel fuiſſemus, *conciosia che noi foſsimo ſtati portati.* lati eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi foſte ſtati portati.* lati eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati portati.* ¶ Futuro cum latus ero uel fuero, *quando io ſaro ſtato portato.* latus eris uel fueris, *tu ſarai ſtato portato.* latus erit uel fuerit, *quello ſara ſtato portato.* Et pluraliter cum lati erimus uel fuerimus, *quando noi ſaremo ſtati portati.* lati eritis uel fueritis, *voi ſarete ſtati portati.* lati erunt uel fuerint. *quelli ſaranno ſtati portati.*

Infinitiuo modo. Sine numeris & perſonis.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, Ferri, *eſſer portato.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto latum eſſe uel fuiſſe, *eſſere ſtato portato.* ¶ Futuro latum iri, *douer eſſer portato.* ¶ Gerundia & ſupina ut in actiuo. ¶ Participia præteriti latus, a. um. *quello che è ſtato portato.* ¶ Futuri ferendus, da. dum. *quello che ha da eſſer portato.*

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti. Volo, *io uoglio.* vis, *tu uoi.* uult, *quello uuole.* Et pluraliter uolumus. *noi uogliamo.* uultis, *uoi uolete.* uolunt, *quelli uogliono.* ¶ Præterito imperfecto uolebam, *io uoleua.* uolebas, *tu uoleui.* uolebat, *quello uoleua.* Et pluraliter-

liter, uolebamus, *noi uoleuamo*, uolebatis, *uoi uoleuate*. uolebant, *quelli uoleuano*. ¶ Præterito perfecto uolui, *io uolſi & ho uoluto*. uoluiſti, *tu uoleſti & hai uoluto*. uoluit, *quello uolſe & ha uoluto*. Et pluraliter uoluimus, *noi uolemmo & habbiamo uoluto*, uoluiſtis, *voi uoleste & hauete uoluto*. uoluerunt uel uoluere, *quelli uolſero & hanno voluto*. ¶ Præterito pluſquam perfecto uolueram, *io haueua uoluto* uolueras, *tu haueui uoluto*. uoluerat, *quello haueua uoluto*. Et pluraliter uolueramus, *noi haueuamo uoluto*. uolueratis, *voi haueuate uoluto*. uoluerant. *quelli haueuano uoluto*. ¶ Futuro uolam, *io uorro*; uoles, *tu uorrai*. uolet, *quello uorra*. Et pluraliter uolemus, *noi uorremo*, uoletis, *voi uerrete*. uolent, *quelli uoranno*. Imperatiuo caret.

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, utinam uellem, *voleſſe iddio che io uoleßi*. uelles, *che tu uoleßi*. uellet, *che quello uoleſſe*. Et plur. utinam uellemus, *che noi uoleßimo*. uelletis, *che uoi uoleſte*. uellent, *che quelli uoleſſero*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam uoluiſſem, *voleſſe iddio che io haueſsi uoluto*, uoluiſſes, *che tu haueſsi uoluto*. uoluiſſet, *che quello haueſſe uoluto*. Et pluraliter utinam, uoluiſſemus, *uoleſſe iddio che noi haueſsimo uoluto*, uoluiſſetis, *che noi haueſte uoluto*. uoluiſſent, *che quelli haueſſero uoluto*. ¶ Futuro utinam uelim, *dio uoglia che io uoglia*. uelis, *che tu uogli*. uelit, *che quello uoglia*.

Plura-

Plura. utinam uelimus, *Dio voglia che noi vogliamo.* uelitis, *che voi vogliate.* uelint, *che quelli vogliano.*

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti cum velim, *concioſia che io uoglia.* uelis, *che tu uogli.* uelit, *che quello uoglia.* Et pluraliter cum uelimus, *concioſia che noi vogliamo* uelitis, *che uoi vogliate.* uelint, *che quelli vogliano.* ¶ Præterito imperfecto cum vellem, *concioſia che io voleſsi.* uelles, *che tu uoleſsi.* uellet, *che quello voleſſe.* Et pluraliter cum uellemus, *concioſia che noi voleſsimo.* velletis, *che uoi uoleſte*, vellent, *che quelli uoleſſero.* ¶ Præterito perfecto cum voluerim, *concioſia che io habbia uoluto.* uolueris, *che tu habbi uoluto.* uoluerit, *che quello habbia uoluto*, Et pluraliter cum uoluerimus, *cõcioſia che noi habbiamo uoluto.* uolueritis, *che uoi habbiate uoluto.* uoluerint, *che quelli habbiano uoluto*, ¶ Præterito pluſquam perfecto cum uoluiſſem, *concioſia che io haueſsi uoluto.* uoluiſſes, *che tu haueſsi uoluto.* uoluiſſet, *che quello haueſſe uoluto.* Et pluraliter cum uoluiſſemus, *cõcioſia che noi haueſsimo uoluto.* uoluiſſetis, *che uoi haueſte uoluto.* uoluiſſent, *che quelli haueſſero uoluto* ¶ Futuro cum uoluero, *quando io hauero uoluto.* uolueris, *tu hauerai uoluto.* uoluerit, *quello hauera uoluto.* Et pluraliter cum uoluerimus, *quando noi haueremo uoluto.* uolueritis, *uoi hauerete uoluto.* uoluerint, *quelli haueranno uoluto.*

Infinitiuo modo. Sine numeris & perſonis.

Tempore præſenti, & præterito imperfecto, velle. *volere.*

volere. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto, uoluiſse, *hauer uoluto*. ¶ *Futuro caret*. ¶ Gerundijs, & ſupinis caret. Habet unum participium, quod eſt uolens,

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti, *Eo*, *io vo*. is, *tu uai*, it, *quello. ua*. Et pluraliter imus, *noi andiamo*. itis, *uoi andate*. eunt, *quelli vanno*. ¶ Præterito imperfecto ibam, *io andaua*. ibas, *tu andaui*. ibat, *quello andaua*. Et pluraliter ibamus, *noi andauamo*. ibatis, *voi andauate*. ibant, *quelli andauano*. ¶ Præterito perfecto iui, *io andai & ſono andato*. iuiſti, *tu andaſti & ſei andato*. iuit, *quello ando & è andato*. Et pluraliter iuimus, *noi andammo & ſiamo andati*. iuiſtis, *voi andaſte & ſiete andati*. iuerunt, uel iuere, *quelli andorono & ſono andati*. ¶ Præterito pluſquam perfecto iueram, *io era andato*. iueras, *tu eri andato*. iuerat, *quello era andato*. Et pluraliter iueramus, *noi erauamo andati*. iueratis, *uoi erauate andati*. iuerant, *quelli erano andati*. ¶ Futuro ibo, *io andero*. ibis. *tu andarai*. ibit, *quello andera*. Et pluraliter ibimus, *noi andaremo*, ibitis, *voi andarete*. ibunt, *quelli anderanno*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam, I, *ua tu*, eat, *vada quello*. Et pluraliter eamus, *andiamo noi*. ite, *andate voi*. eant, *vadino quelli*. ¶ Futuro ito tu, *anderai tu*, ito ille, *andera quello*. Et pluraliter eamus, *andaremo noi*. itote, *andarete voi*. eunto, *anderanno quelli*.

Opta-

Optatiuo modo,

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto utinam, Irem, *voleſſe iddio che io andaſſi*, ires, *che tu andaſsi*. iret, *che quello andaſſe*. Et pluraliter utinam iremus, *uoleſse iddio che noi andaſſimo*. iretis, *che voi andaſte*. irent, *che quelli andaſſero*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto, utinam iuiſſem, *voleſſe iddio che io foſſi andato*. iuiſſes, *che tu foſsi andato*. iuiſſet, *che quello foſſe andato*. Et pluraliter utinam iuiſſemus, *voleſſe iddio che noi foſsimo andati*. iuiſſetis, *che uoi foſte andati*. iuiſſent, *che quelli foſſero andati*, ¶ Futuro utinam eam, *iddio uoglia che io uada*. eas, *che tu uadi*. eat, *che quello uada*. Et pluraliter utinā eamus, *iddio uoglia che noi andiamo*, eatis, *che uoi andiate*. eant, *che quelli uadano*.

Subiunctiuo modo

TEmpore præſenti cum Eam, *concioſia coſa che io uada*. eas, *che tu uadi*. eat, *che quello uada*. Et pluraliter cum eamus, *concioſia che noi andiamo*. eatis, *che uoi andiate*. eant, *che quelli uadino*. ¶ Præterito imperfecto cum irem, *concioſia che io andaſsi et anderei*. ires, *che tu andaſſi & andareſti*. iret, *che quello andaſſe & andarebbe*. Et pluraliter cum iremus, *concioſia che noi andaſsimo & anderemmo*. iretis, *che uoi andaſte & andareſte*. irent, *che quelli andaſſero & andarebbono*. ¶ Præterito perfecto cum iuerim, *concioſia che io ſia andato*. iueris, *che tu ſii andato*. iuerit, *che quello ſia andato*. Et pluraliter cum iuerimus, *concioſia che noi ſiamo andati*. iueri-

tis, *che uoi ſiate andati.* iuerint, *che quelli ſiano andati.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum iuiſſem, *conciosia che io foſſi andato.* iuiſſes, *che tu foſſi andato.* iuiſſet, *che quello foße andato.* Et pl. cũ iuiſſemus, *conciosia che noi foſſimo andati.* iuiſſetis, *che uoi foſte andati.* iuiſſent, *che quelli foßero andati.* ¶ Futuro cum iuero *quando io ſaro andato.* iueris, *tu ſarai andato.* iuerit, *quello ſara andato.* Et pluraliter cum iuerimus, *quando noi ſaremo andati.* iueritis, *voi ſarete andati.* iuerint, *quelli ſaranno andati.*

Infinitiuo modo. *Sine numeris & perſonis,*

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, ire, *andare,* Præterito perfecto, & pluſquam perfecto, iuiſſe, *eßere andato.* ¶ Futuro itum ire, uel iturum eſſe, *eſſere per andare, & hauer da andare.* ¶ Gerundia uel participalia uerba ſunt hæc. Eundi, *di andare.* eundo, *andando,* eundum, *ad andare.* ¶ Supina ſunt itum, a*d andare.* itu, *d' eßer andato.* ¶ Participia præſentis. iens. tis, *quello che ua.* ¶ Futuri iturus, ra, rum. *quello che ha d' andare.*

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti. Fio, *io ſon fatto.* fis, *tu ſei fatto.* fit, *quello è fatto.* Et pluraliter fimus, *noi ſiamo fatti.* fitis, *uoi ſiete fatti.* fiunt, *quelli ſono fatti.* ¶ Præterito imperfecto fiebam, *io era fatto.* fiebas, *tu eri fatto.* fiebat, *quello era fatto.* Et pluraliter fiebamus, *noi erauamo fatto.* fiebatis, *uoi erauate fatto.* fiebant, *quelli erano fatti.* ¶ Præterito perfecto factus ſum uel fui. *io fui & ſono ſtato fatto.* factus

es uel fuiſti, *tu foſti & ſei ſtato fatto*, factus eſt uel fuit, *quello fu & è ſtato fatto*. Et pluraliter facti ſumus uel fuimus, *noi fummo & ſiamo ſtati fatti*. facti eſtis uel fuiſtis, *voi foſte & ſiete ſtati fatti*. facti ſunt fuerunt uel fuere, *quelli furono & ſono ſtati fatti*.

¶ Præterito pluſquam perfecto factus eram uel fueram, *io era ſtato fatto*. factus eras uel fueras, *tu eri ſtato fatto*. factus erat uel fuerat, *quello era ſtato fatto*. Et pluraliter facti eramus uel fueramus, *noi erauamo ſtati fatti*. facti eratis uel fueratis, *uoi eranate ſtati fatti*. facti erant uel fuerant. *quelli erano ſtati fatti*.

¶ Futuro fiam, *io ſaro fatto*. fies, *tu ſarai fatto*. fiet, *quello ſara fatto*. Et pluraliter fiemus, *noi ſaremo fatti* fietis, *uoi ſarete fatti*. fient, *quelli ſaranno fatti*.

Imperatiuo modo.

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam Fi, *sij fatto tu*. fiat, *ſia fatto quello*. Et pluraliter fiamus, *ſiamo fatti noi*. fite, *ſiate fatti voi*. fiant, *ſiano fatti quelli*. ¶ Fut. fito tu, *ſarai fatto tu* fito ille, *ſara fatto quello*. Et pluralirer fiamus, *ſaremo fatti noi*. fitote, *ſarete fatti uoi*. fiunto, *ſaranno fatti quelli*.

Optatiuo modo.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto utinã Fierem *voleße iddio che io foſſi fatto*. fieres, *che tu foſſi fatto*. fieret, *che quello foße fatto*. Et pluraliter utinam fieremus, *uoleſſe iddio che noi foßimo fatti*. fieretis, *che uoi foſte fatti*. fierent, *che quelli foßero fatti*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto

vtinam

vtinam factus eſſem uel fuiſſem, *voleſſe iddio che io foſ ſi ſtato fatto*. factus eſſes uel fuiſſes, *che tu foſſi ſtato fatto*. factus eſſet uel fuiſſet, *che quello foſſe ſtato fatto.* Et pluraliter utinam facti eſſemus uel fuiſſemus. *voleſſe iddio che noi foſſimo ſtati fatti*. facti eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi foſte ſtati fatti*. facti eſſent uel fuiſſent, *che quelli foſſero ſtati fatti*. ¶ Futuro utinam fiam, *uoglia iddio che io ſia fatto*. fias, *che tu ſij fatto*. fiat, *che quello ſia fatto*. Et pluraliter utinam fiamus, *iddio uoglia che noi ſiamo fatti*. fiatis, *che uoi ſiate fatti*. fiant, *che quelli ſiano fatti*.

Subiunctiuo modo

TEmpore præſenti cum fiam, *concioſia coſa che io ſia fatto*. fias, *che tu ſij fatto*, fiat. *che quello ſia fatto*. Et pluraliter cum fiamus, *conciosia che noi siamo fatti*. fiatis, *che uoi siate fatti*. fiant, *che quelli siano fatti*, ¶ Præterito imperfecto cum fierem, *conciosia che io foſſi fatto*. fieres, *che tu foſſi fatto*, fieret, *che quello foſſe fatto*. Et pluraliter cum fieremus, *conciosia che noi foſſimo fatti*. fieretis, *che uoi foſte fatti* fierent, *che quelli foſſero fatti*. ¶ Præterito perfecto cum factus ſim uel fuerim, *cõciosia che io sia ſtato fatto*, factus ſis uel fueris, *che tu ſij ſtato fatto*. factus ſit uel fuerit, *che quello sia ſtato fatto*. Et plur. cum facti ſimus uel fuerimus, *conciosia che noi siamo ſtati fatti*. facti ſitis uel fueritis, *che uoi siate ſtati facti*. facti ſint uel fuerint, *che quelli siano ſtati fatti*. ¶ Præterito pluſquam perfecto cum factus eſ ſem uel fuiſſem, *conciosia che io foſſi ſtato fatto*. fa-

ctus eſſes uel fuiſſes, *che tu foßi ſtato fatto*. factus eſſet uel fuiſſet. *che quello foſſe ſtato fatto*. Et pluraliter cum facti eſſemus uel fuiſſemus. *conciosia che noi foſſimo ſtati fatti*. facti eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi foſte ſtati ſatti*. facti eſſent uel fuiſſent, *che quelli fuſſero ſtati fatti*. ❡ *Fu*turo cum factus ero uel fuero, *quando io ſaro ſtato fatto* factus eris uel fueris, *tu ſarai ſtato fatto*. factus erit uel fuerit, *quello ſara ſtato fatto*. Et plur. cum facti erimus uel fuerimus, *quando noi ſaremo ſtati fatti*. facti eritis uel fueritis, *uoi ſarete ſtati fatti*. facti erunt uel fuerint. *quelli ſaranno ſtati fatti*.

Infinitiuo modo. *Sine numeris & perſonis.*

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto fieri, *eßer fatto*. ❡ Præterito perfecto & plusquam perfecto, factum eſſe uel fuiſſe, *eſſere ſtato fatto*. ❡ Futuro factum iri, *douere eſſer fatto*. ❡ Gerundiis caret. ❡ Supina ſunt hæc factum, *ad eſſer fatto*. factu, *a farsi*, ❡ Duo participia, factus & faciendus.

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti Gaudeo. *io mi rallegro*. gaudes, *tu ti rallegri*, gaudet, *quello si rallegra*. Et pluraliter gaudemus, *noi ci rallegriamo*. gaudetis, *uoi ui rallegrate*, gaudent, *quelli si rallegrano*. ❡ Præterito imperfecto gaudebam, *io mi rallegrauo*. gaudebas, *tu ti rallegraui*. gaudebat, *quello si rallegraua*. Et pluraliter gaudebamus, *noi ci rallegrauamo*. gaudebatis, *uoi ui rallegrauate*, gaudebant, *quelli si rallegrauano*. ❡ Præterito perfecto gauiſus ſum uel fui, *io mi rellegrai, & ſommi rallegrato*. gauiſus es vel fuiſti,

tu ti

tu ti rallegraſti, & ti ſei rallegrato. gauiſus eſt uel fuit, *quello ſi rallegrò, & ſi è rallegrato*. Et plur. gaui ſi ſumus uel fuimus, *noi ci rallegrammo, & ci ſiamo ral legrati*, gauiſi eſtis uel fuiſtis, *uoi ui rallegraſte, & ui ſiete rallegrati*, gauiſi ſunt fuerunt uel fuere, *quelli ſi rallegrarono, & ſonſi rallegrati*. ¶ Præterito pluſquam perfecto, gauiſus eram uel fueram, *io mi era rallegrato*, gauiſus eras uel fueras, *tu ti eri rallegrato*, gauiſus erat uel fuerat, *quello ſi era rallegrato*. Et pluraliter gauiſi eramus uel fueramus, *noi ci erauamo rallegrati*, gauiſi eratis uel fueratis, *uoi ui erauate rallegrati*, gauiſi erant uel fuerant, *quelli ſi erano rallegrati*. ¶ Futuro gaudebo, *io me rallegraro*. gaudebis, *tu ti rallegrerai*. gaudebit, *quello ſi rallegrera*. Et pluraliter gaudebimus, *noi ci rallegreremo*. gaudebitis, *uoi ui rallegrerete*. gaudebunt, *quelli ſi rallegrarãno*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam, Gaude, *rallegrati tu*, gaudeat, *ralleggriſi quello*. Et pluraliter gaudeamus, *rallegriamoci noi*. gaudete, *rallegrateui uoi*. gaudeant, *rallegriſi quelli*. ¶ Futuro gaudeto tu, *rallegreraiti tu*. gaudeto ille, *rallegreraßi quello*. Et pluraliter gaudeamus nos, *rallegreremoſi noi*. gaudetote uos, *rallegrereteui uoi*. gaudento illi, *rallegrerannoſi quelli*.

Optatiuo modo

TEmpore præſenti & præterito imperfecto utinam gauderem, *Iddio uoleſſe che io mi rallegraßi*. gau

deres, *che tu ti rallegraſſi*. gauderet, *che quello ſi ralle graſſe*. Et pluraliter utinam gauderemus, *Iddio uoleſſe che noi ci rallegraſſimo*, gauderetis, *che uoi ui ral legraſte*, gauderent, *che quelli ſi rallegraſſero*, ❡ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam ga uiſus eſſem uel fuiſſem, *iddio uoleſſe che io mi foſſi ral- legrato*. gauiſus eſſes uel fuiſſes, *che tu ti foſſi rallegra to*. gauiſus eſſet uel fuiſſet, *che quello ſi foſſe rallegra to*. Et pluraliter utinam gauiſi eſſemus uel fuiſſemus, *uoleſſe iddio che noi ci foſſimo rellegrati*, gauiſi eſſetis uel fuiſſetis, *che uoi ui foſte rallegrati*. gauiſi eſſent uel fuiſſent, *che quelli ſi foſſero rallegrati*, ❡ Futuro uti nam gaudeam, *Iddio uoglia che io mi rallegri*, gaude- as, *che tu ti rallegri*. gaudeat, *che quello ſi rallegri*. Et pluraliter utinam gaudeamus, *iddio uoglia che noi ci rellegriamo*. gaudeatis, *che uoi ui rallegriate*, gau- deant, *che quelli ſi rallegrino*.

Subiunctiuo modo

TEmpore præſenti, cum Gaudeam, *conciofia che io mi rallegri*. gaudeas, *che tu ti rallegri*. gaude at, *che quello ſi rallegri*. Et pluraliter cum gaudea- mus, *concioſia che noi ci rallegriamo*. gaudeatis, *che uoi ui rallegriate*. gaudeant, *che quelli ſi rallegrino*. ❡ Præterito imperfecto cum gauderem, *concioſia che io mi rallegraſſi, & rallegrerei*, gauderes, *che tu ti ral legraſſi, & rallegrereſte*, gauderet, *che quello ſi ral- legraſſe, & ſi rallegrerebbe*. Et pluraliter cum gau deremus, *concioſia che noi ci rallegraſſimo, & ralle- grereмо*. gauderetis, *che uoi ui rallegraſte, & ralle-*

grereſte

grereſte. gauderent, *che quelli ſi rallegraßero, & ral legrerebbono.* ¶ Præterito perfecto cum gauiſus ſim uel fuerim, *conciosia che io mi sia rallegrato.* gauiſus ſis uel fueris, *che tu ti sij rallegrato,* gauiſus ſit uel fue rit, *che quello si sia rallegrato,* Et pluraliter cum gauiſi erimus uel fuerimus, *conciosia che noi ci siamo rallegrati.* gauiſi ſitis uel fueritis, *che uoi ui siate ral legrati.* gauiſi ſint uel fuerint, *che quelli si siano ralle grati.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum gauiſus eſſem uel fuiſſem, *conciosia che io mi foßi rallegrato.* gauiſus eſſes uel fuiſſes, *che tu ti foßi rallegrato.* gaui ſus eſſet uel fuiſſet, *che quello si foſe rallegrato.* Et pluraliter cum gauiſi eſſemus uel fuiſsemus, *concio sia che noi ci foßimo rallegrati.* gauiſi eſſetis uel fuiſ ſetis, *che uoi ui foſte rallegrati.* gauiſi eſsent uel fuiſ sent, *che quelli si foſſero rallegrati.* ¶ Futuro cum gauiſus ero uel fuero, *quando io mi ſaro rallegrato.* gauiſus eris uel fueris, *tu ti ſarai rallegrato.* gauiſus e rit uel fuerit, *quello si ſara rallegrato.* Et pluraliter cum gauiſi erimus uel fuerimus, *quando noi ci ſaremo rallegrati.* gauiſi eritis uel fueritis, *voi ui ſarete ralle grati.* gauiſi erunt uel fuerint. *quelli si ſaranno ralle grati.*

Infinitiuo modo Sine numeris & perſonis.

TEmpore præſenti & præterito imperfecto, Gau dere, *rallegrarsi.* ¶ Præterito perfecto, & pluſ quam perfecto gauiſum eſse uel fuiſse, *eſſersi rallegra to.* ¶ *Futuro* gauiſum ire uel gauiſurum eſse, *douer rallegrarſſi.* ¶ Gerundia uel participalia uerba ſunt

hæc Gaudendi, *di rallegrarsi*. gaudendo *rallegrando ſi*, gaudendum, *a rallegrarſſi*. ¶ Supina gauiſum, *a rallegrarsi* gauiſu, d*a rallegrarsi*, ¶ Quot participia deſcendunt ab hoc uerbo neutro paſsiuo ? Tria. Quæ ? Gaudens, gauiſus, & gauiſurus,

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti, Edo, *io mangio*, es, *tu mangi*. eſt *quello mangia*. Et pluraliter edimus, *noi mangiamo*. editis, *uoi mangiate*. edunt, *quelli mangiano*. ¶ Præterito imperfecto edebam, *io mangiaua* edebas, *tu mangiaui*. edebat, *quello mangiaua*. Et pluraliter edebamus, *noi mangiauamo*. edebatis, *uoi mangiauate*. edebant, *quelli mangiauano*. ¶ Præterito perfecto edi, *io mangiai & ho mangiato*. ediſti, *tu mangiaſti & hai mangiato*. edit, *quello mangio & ha mangiato*. Et pluraliter edimus, *noi mangiãmo & habbiamo mangiato*, ediſtis, *uoi mangiaſte & hauete mangiato*. ederunt uel edere, *quelli mangiarono & hanno mangiato*. ¶ Præterito pluſquam perfecto ederam, *io haueua mangiato*. ederas, *tu haueui mangiato*. ederat, *quello haueua mangiato*. Et pluraliter ederamus, *noi haueuamo mangiato*. ederatis, *uoi haueuate mangiato*. ederant, *quelli haueuano mangiato*. ¶ Futuro edam, *io mangiaro*. edes, *tu mangiarai* edet, *quello mangiara*. Et pluraliter edemus, *noi mangiaremo*. edetis, *uoi mangiarete*. edent, *quelli mãgiaranno*.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti, ad ſecundam & tertiam perſonam, ede, uel es, *mangia tu*. edat, *mãgi quello*.

Et

Et pluraliter edamus, *mangiamo noi*. edite uel eſte, *mangiate uoi*. edant, *mangino quelli*. ¶ Futuro edito uel eſto tu, *mangierai tu*. edito uel eſto ille, *mangiera quello*. Et pluraliter edamus, *mangieremo noi*. editote, uel eſtote, *mangiarete uoi*. edunto, *mangieranno quelli*.

Optatiuo modo

TEmpore præſenti,& præterito imperfecto,utinam Eſsem, *uoleße iddio che io mangiaßi*. eſses, *che tu mangiaßi*. eſset, *che quello mangiaſſe*. Et pluraliter utinam eſsemus, *uoleſſe iddio che noi mangiaßimo* eſsetis, *che uoi mangiaste*. eſsent, *che quelli mangiaſſero*. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam ediſsem, *voleſſe iddio che io haueßi mangiato*. ediſses, *che tu haueßi mangiato*. ediſset, *che quello haueſſe mangiato*. Et pluraliter utinam ediſsemus, *uoleſſe iddio che noi haueſsimo mangiato*, ediſsetis, *che uoi haueste mangiato*. ediſsent, *che quelli haueſſero mangiato*. ¶ Futuro utinam edam, *Iddio uoglia che io mangi*. edas, *che tu mangi*. edat, *che quello mangi*. Et pluraliter utinam, edamus, *iddio uoglia che noi mãgiamo*. edatis, *che uoi mangiate*. edant, *che quelli mangino*.

Subiunctiuo modo

TEmpore præſenti,cum edam, *conciofia coſa che io mangi*. edas, *che tu mangi*, edat, *che quello mangi*. Et pluraliter cum edamus, *conciofia che noi mangiamo*, edatis, *che uoi mangiate*. edant, *che quelli mangino*. ¶ Præterito imperfecto cum eſsem, *conciosia*

cioſia che io mangiaßi. eſses, *che tu mangiaſsi*. eſset, *che quello mangiaſſe.* Et pluraliter cum eſsemus, *cõ cioſia che noi mangiaſsimo*. eſsetis, *che uoi mangiaſte.* eſsent, *che quelli mangiaſſero.* ¶ Præterito per fecto cum ederim, *conciosia che io habbia mangiato*. ederis, *che tu habbi mangiato.* ederit, *che quello hab bia mangiato.* Et pluraliter cum ederimus, *conciosia che noi habbiamo mangiato.* ederitis, *che uoi habbiate mangiato*. ederint, *che quelli habbiano mangia to.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum ediſsem, *cõ cioſia che io haueſsi mangiato.* ediſses, *che tu haueſsi mangiato.* ediſset, *che quello haueſſe mangiato.* Et pluraliter cum ediſsemus, *conciosia che noi haueſsimo mangiato.* ediſsetis, *che uoi haueſte mangiato*. ediſ ſent, *che quelli haueſſero mangiato*. ¶ Futuro cum edero, *quando io hauero mangiato.* ederis, *che tu haue rai mangiato*. ederit, *quello hauera mangiato*. Et pluraliter cum ederimus, *quando noi haueremo mangiato.* ederitis, *uoi hauerete mangiato.* ederint, *quelli haueranno mangiato*.

Infinitiuo modo Sine numeris & perſonis,

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto, Eſſe, *mangiare.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto ediſse, *hauere mangiato.* ¶ Futuro eſum iri, uel eſurum eſse, *eſſer per mangiare, hauer da mangiare.* ¶ Gerundia uel participalia uerba ſunt hæc eden di, *di mangiare.* edendo, *mangiando.* edendum, *a man giare.* ¶ Supina ſunt eſum, *a mangiare.* eſu, *deſsere mangiato.* ¶ Participia edens, tis. *quello che man-*

gia

gia. ¶ Futuri eſurus ra, rum,*che ha da mangiare.*

Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti caret. ¶ Præterito imperfecto caret. Præterito perfecto Memini, *io mi ricordo mi ricordai & mi ſono ricordato.* meminiſti, *tu ti ricordi, ricordaſti, & ti ſei ricordato.* meminit, *quello ſi ricorda, ricordoſsi & ſi e ricordato.* Et pluraliter meminimus, *noi ci ricordiamo, ci ricordammo & ci ſiamo ricordati.* meminiſtis, *uoi ui ricordate, ui ricordaſte, & ui ſiete ricordati.* meminerunt uel meminere, *quelli ſi ricordano ſi ricordarono, & ſi ſono ricordati.* ¶ Præterito pluſquam perfecto memineram, *io mi ricordaua & mi era ricordato.* memineras, *tu ti ricordaui & ti eri ricordato.* meminerat, *quello ſi ricordaua & ſi era ricordato.* Et pluraliter memineramus, *noi ci ricordauamo & ci erauamo ricordati.* memineratis, *uoi ui ricordauate et ui erauate ricordati.* meminerant, *quelli ſi ricordauano et ſi erano ricordati.* ¶ Futuro caret.

Imperatiuo modo

TEmpore præſenti caret. ¶ *Futuro* memento, *ricordati et ricorderaiti tu.* Et pluraliter mementote, *ricordateui et ricordareteui uoi.*

Optatiuo modo

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto caret. ¶ Præterito perfecto, & pluſquam perfecto utinam meminiſſem, *uoleſſe iddio che io mi foßi ricordato* meminiſſes, *che tu ti foßi ricordato.* meminiſset, *che quello ſi foſſe ricordato.* Et pluraliter utinam, meminiſſemus

niſſemus, *uoleſſe iddio che noi ci foßimo ricordati*, meminiſſetis, *che uoi ui foste ricordati.* meminiſſent, *che quelli ſi foſſero ricordati.* ¶ Futuro caret.

Subiunctiuo modo.

TEmpore præſenti, & præterito imperfecto caret. ¶ Præterito perfecto cum meminerim, *conciosia che io mi ſia ricordato.* memineris, *che tu ti sij ricordato.* meminerit, *che quello ſi ſia ricordato.* Et pluraliter cum meminerimus, *conciosia che noi ci ſiamo ricordati.* memineritis, *che uoi ui ſiate ricordati.* meminerint, *che quelli ſi ſiano ricordati.* ¶ Præterito pluſquam perfecto, cum meminiſsem, *conciosia che io mi foßi et ſarei ri cordato.* meminiſses, *che tu ti foßi et ti ſareſti ricordato.* meminiſſet, *che quello ſi foſſe et ſa rebbeſi ricordato.* Et pluraliter cum meminiſsemus. *cōciosia che noi ci foßimo et ci ſaremmo ricordati.* meminiſsetis, *che uoi ui foste et ſareste ricordati,* meminiſsent, *che quelli ſi foſſero et ſi ſarebbono ricordati.* ¶ Futuro cum meminero, *quando mi ricordero et mi ſaro ricordato.* memineris, *tu ti ricorderai et ti ſarai ricordato.* meminerit, *quello ſi ricordera, et ſi ſara ricordato.* Et pluraliter cum meminerimus, *quando noi ci ricorderemo, et ci ſaremo ricordati.* memineritis, *uoi ui ricordarete et ui ſarete ricordati.* meminerint, *quelli ſi ricorderanno et ſi ſaranno ricordati.*

Infinitiuo modo.

TEmpore præſenti & præterito imperfecto, caret. ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto, Meminiſse, *ricordarßi et eſſerſi ricordato.* Cæteris caret.

Verba

Verba imperſonalia paſsiuæ uocis.

Indicatiuo modo

TEmpore præſenti Amatur, *ſi ama.* ¶ Præterito imperfecto, Amabatur, *ſi amaua.* ¶ Præterito perfecto Amatum eſt uel fuit, *ſi amò et amoſsi.* ¶ Præterito pluſquam perfecto, Amatum erat uel fuerat, *ſi era, et eraſi amato.* ¶ Fut. Amabitur, *ſi amara.*

Imperatiuo

¶ Præſenti ametur, *amiſi* ¶ Futuro amator, *ameraßi.*

Optatiuo

¶ Præſenti, & præterito imperfecto utinam amaretur, *Dio uoglia che ſi amaſſe.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam amatum eſset uel fuiſset. *Dio uoleſſe che ſi foße ſtato amato,* ¶ Futuro utinam Ametur, *uoglia iddio che ſi ami.*

Subiunctiuo

¶ Præſenti cum ametur. *conciosia che si ami.* ¶ Præterito imperfecto cum amaretur. *cõciosia che si amaſſe,* ¶ Præterito perfecto cum amatum ſit uel fuerit. *conciosia che si sia ſtato amato.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum amatum eſset uel fuiſset, *conciosia che si foſſe ſtato amato.* ¶ *Futuro* cum Amatum erit uel fuerit, *quando si ſara ſtato amato.*

Infinitiuo

¶ Præſenti & præterito imperfecto amari. *amarsi.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto Amatum eſse uel fuiſse, *eſſersi ſtato amato.* ¶ *Futuro* Amatum iri. *douere amarsi.* ¶ Sic cetera imperſonalia paſsiua, Docetur, Legitur, Audiatur. cum reliquis per

tertias

tertias tantum perſonas, ſingulari, numeri, paſsiuæ uocis.

Verba imperſonalia actiuæ uocis.
Indicatiuo modo.

TEmpore præſenti Oportet. *egli è biſogno.* ¶ Præterito imperfecto oportebat, *egli era biſogno.* ¶ Præterito perfecto oportuit, *egli è ſtato biſogno.* ¶ Præterito pluſquam perfecto oportuerat, *egli era ſtato biſogno.* ¶ Futuro oportebit. *ſara biſogno.* ¶ *Imperatiuo.* Præſenti oporteat. *ſia biſogno.* ¶ *Optatiuo.* Præſenti & præterito imperfecto Vtinam oporteret, *uoleſſe iddio che foſſe biſogno.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto utinam oportuiſſet, *uoglia iddio che ſia ſtato biſogno.* ¶ Fut. utinam oporteat, *uoglia iddio che ſia biſogno.* ¶ *Subiunctiuo* Præſenti cum oporteat. *conciosia che ſia biſogno.* ¶ Præterito imperfecto cum oporteret. *conciosia che foſſe biſogno.* ¶ Præterito perfecto cum oportuerit. *conciosia che ſia ſtato biſogno.* ¶ Præterito pluſquam perfecto cum oportuiſſet, *conciosia che foſſe ſtato biſogno.* ¶ *Futuro* cum oportuerit. *conciosia che ſara ſtato biſogno.*

Infinitiuo Sine numeris & perſonis.

Præſenti & præterito imperfecto oportere, *eſſere biſogno.* ¶ Præterito perfecto & pluſquam perfecto oportuiſſe. *eſſere ſtato biſogno.* ¶ *Futuro* caret. Sic cætera imperſonalia, Tædet, piget, per tertias tantum perſonas, ſingularis numeri.

DECLINA-

Prima declinatio.

NOminatiuo Ego, *Io*.Genitiuo mei uel mis,*di me*. Datiuo mihi. *a me*. Accuſatiuo me, *me*. Ablatiuo a me, *da me*. Pluraliter nominatiuo Nos, *noi*. Genitiuo noſtrum uel noſtri *di noi*. Datiuo nobis, *a noi*. Accuſatiuo nos, *noi*. Ablatiuo, a nobis, *da noi*.

NOminatiuo. Tu, *tu*. Genitiuo tui uel tis, *di te*. Datiuo tibi, *a te*. Accuſatiuo te, *te*. Vocatiuo o tu, *o tu*. Ablatiuo a te. *da te*. Pluraliter Nominatiuo uos, *uoi*. Genitiuo ueſtrum uel ueſtri, *di uoi*, Datiuo uobis, *a uoi*.Accuſatiuo uos,*uoi*.Vocatiuo o uos. *o uoi*. Ablatiuo a uobis,*da uoi*.

GEnitiuo Sui, *di ſe*. Datiuo ſibi, *a ſe*. Accuſatiuo ſe, *ſe*. Ablatiuo a ſe *da ſe*. Pluraliter Genitiuo ſui, *di ſe*. Datiuo ſibi, *a ſe*. Accuſatiuo ſe, *ſe*. Ablatiuo a ſe, *da ſe*.

Secunda declinatio. Singulariter.

NOminatiuo ille illa illud, Genitiuo illius, Datiuo illi, Accuſatiuo illum illam illud, Ablatiuo ab illo illa illo, Et pluraliter nominatiuo illi illæ illa, Genitiuo illorum illarum illorum, Datiuo illis, Accuſatiuo illos illas illa, Ablatiuo ab illis.

Nominatiuo iſte, iſta, iſtud, ſicut ille.

NOminatiuo ipſe, ipſa, ipſum, *eſſo & eſſa*. Genitiuo ipſius, *d'eſſo & d'eſſa*. Datiuo ipſi, *ad eſſo & ad eſſa*. Accuſatiuo ipſum, ipſam, ipſum, *eſſo & eſſa*. Ablatiuo ab ipſo, ab ipſa, ab ipſo. *da eſſo & da eſſa*. Pluraliter Nominatiuo ipſi, ipſæ, ipſa, *eſſi &*

eſſe,

eſſe. Genitiuo ipſorum ipſarum, ipſorum, *d'eſſi & d'eſ- ſe*. Datiuo ipſis, *ad eſſi et ad eſſe*. Accuſatiuo ipſos, ip ſas ipſa, *eßi et eſſe*. Ablatiuo ab ipſis, *da eſſi et da eſſe*.

NOminatiuo hic, hæc, hoc, *queſto et queſta*. Genitiuo huius, *di queſto et di queſta*. Datiuo huic *à queſto et a queſta*. Accuſatiuo hunc, hanc, hoc, *queſto et queſta*. Ablatiuo ab hoc, ab hac, ab hoc, *da queſto et da queſta*. Pluraliter nominatiuo hi, hæ, hæc, *queſti et queſte*. Genitiuo horum, harum, horum, *di queſti et di queſte*. Datiuo his, *a queſti et a queſte*. Accuſatiuo hos, has, hæc, *queſti et queſte*. Ablatiuo ab his, *da queſti et da queſte*.

Singulariter.

NOminatiuo Is, ea, id. Genit. eius. Datiuo. ei. Accu. eum, eã, id. Abla. ab eo, ea, eo. Et plu. Nomi. ii, uel ei, eæ, ea. Geni. eorum, earum, eorum. Dat. eis, uel iis. Accu. eos, eas, ea. Abla. eis, uel iis.

Per hanc declinationem inflectuntur, ut ipſe, unus, ullus, uter, alter, totus, ſolus, & alius, cum cõpoſitis.

Tertia Declinatio, cuius Genitiuus deſinit in i, & Datiuus in o, vt meus, tuus, ſuus, noſter. & veſter.

NOminatiuo meus mea meum. Genitiuo mei meę mei. Datiuo meo meæ meo. Accuſatiuo meum meam meum. Vocatiuo o mi o mea o meum, Ablat. a meo a mea a meo. Et plur. Nomin. mei meæ mea. Genitiuo meorum mearum meorum. Datiuo meis. Accuſatiuo meos meas mea, Vocatiuo o mei o meæ o mea.

Abla-

Ablatiuo, a meis.

NOminatiuo, tuus, tua, tuum. Genitiuo tui tuæ tui. Datiuo tuo tuæ tuo. Accuſatiuo tuum tuam tuum. Ablatiuo a tuo a tua a tuo; Et pluraliter tui tuæ tua. Genitiuo tuorum tuarum tuorum. Datiuo tuis. Accuſatiuo tuos tuas tua. Ablatiuo a tuis,

NOminatiuo ſuus ſua ſuum. Genitiuo ſui ſuæ ſui. Datiuo ſuo ſuæ ſuo. Accuſatiuo ſuum ſuam ſuum. Ablatiuo à ſuo à ſua à ſuo. Et pluraliter ſui ſuæ ſua. Genitiuo ſuorum ſuarum ſuorum. Datiuo ſuis. Accuſatiuo ſuos ſuas ſua. Ablatiuo à ſuis.

NOminatiuo noſter noſtra noſtrum, *il noſtro, & la noſtra*. Genitiuo noſtri, noſtræ noſtri. *del noſtro et della noſtra*. Datiuo noſtro noſtræ noſtro, *al noſtro & alla noſtra*. Accuſ. noſtrum noſtram noſtrum. *il noſtro & la noſtra*. Vocatiuo o noſter noſtra noſtrum *ò noſtro & ò noſtra*. Ablatiuo a noſtro, noſtra noſtro. *dal noſtro & dalla noſtra*. Pluraliter Nominatiuo noſtri noſtræ noſtra. *li noſtri & le noſtre*. Genitiuo noſtrorum noſtrarum noſtrorum, *delli noſtri & delle noſtre*. Datiuo noſtris. *a i noſtri & alle noſtre*. Accuſatiuo noſtros noſtras noſtra. *i noſtri & le noſtre*. Vocatiuo o noſtri noſtræ noſtra, *ò noſtri & noſtre*. Ablatiuo a noſtris. *dalli noſtri & dalle noſtre*. ueſter, tra, trum, ſicut noſter.

Quarta.

NOminatiuo hic & hæc & hoc noſtras, *noſtrale, ò, di noſtro paeſe*. Genitiuo huius noſtratis, *del noſtrale*. Dat. huic noſtrati, *al noſtrale*. Accuſa. hunc &

hanc noſtratem & hoc noſtras, *noſtrale*. Vocatiuo ò noſtras, *ò noſtrale*. Ablatiuo ab hoc & ab hac & ab hoc noſtrate, uel noſtrati, *dal noſtrale*. Pluraliter Nominatiuo hi & hæ noſtrates & hæc noſtratia, *noſtrali*. Genitiuo horum & harum & horum noſtratium, uel noſtratum, *delli noſtrali*. Datiuo, his noſtratibus, *alli noſtrali*. Accuſatiuo hos & has noſtrates & hæc noſtratia, *noſtrali*. Vocatiuo o noſtrates & o noſtratia, *ò noſtrali*. Ablatiuo ab his noſtratibus, *dalli noſtrali*. Veſtras, & cuias. ſicut Noſtras.

Qui quæ quod. Singulariter,

Nominatiuo quis uel qui, quæ uel qua, quod uel quid. Genit. cuius. Datiuo cui uel quid. Accuſat. quem quam quod. Ablatiuo a quo qua quo uel qui. Pluraliter Nominatiuo qui quę quæ uel qua. Genitiuo quorum quarum quorum. Datiuo quies uel quibus, Accuſatiuo quos quas quæ uel qua. Ablatiuo a quies uel a quibus.

Compoſita omnia declinantur ſicut quis, uel qui, ut aliquis, ſiquis, nequis, ſed in quibus poſtponitur particula, ut, quiſque, quicumque, quilibet, quiſpiam, non habent nominatiuum fœmininum in, a, neque neutra Nominatiuum, & Accuſatiuũ pluralem in, a.

Finis declinationum, & coniugationum.

SECVNDA

SECVNDA
PARS RVDIMENTORVM OCTO PARTIVM ORATIONIS ACCIDENTIA CONTINENS.

GRAMMATICAE ſubiectæ partes ſunt Quatuor, Littera, Syllaba, Dictio, Oratio. Litteræ ſunt Viginti tres, a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ, t, u, x, y, z,

Litteræ diuiduntur in uocales & conſonantes. Vocalis eſt. Littera quæ per ſe reddit ſonum. Et ſunt ſex Vocales, a, e, i, o, u, & una græca.y. Conſonans eſt Littera, quæ nihil niſi cum uocali ſonat, ut. p. Et conſonantes ſunt Septem decim. b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, ſ, t, x, z, Syllaba fit ex litteris ut pa. ter. eſt autem ſyllaba, Quod uno ſono proferri poteſt. Si ex duobus uocalibus fit, dicitur Diphtongus. Et ſunt diphtongi quinque, æ, œ, au, ei, eu, Vt menſæ, fœmina, audio. Europa, omneis, Dictio, fit ex ſyllabis, ut pa ter. Oratio, fit ex dictionibus, ut pater adeſt.

De partibus orationis.

ORATIONIS, partes ſeu dictionum genera ſunt Octo, Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Aduerbium, Præpoſitio, Interiectio, & Cóiunctio. Quot ſunt partes quæ declinantur? Quatuor. Nomen, Pronomen, Verbum, Participium. Quot ſunt partes quæ non declinantur? Quatuor reli-

quæ. Aduerbium, Præpoſitio, Interiectio, Cõiunctio,

De Nomine.

NOmen quid eſt? Pars orationis, quæ declinata per caſus, corpus, aut rem ſignificat. Quotuplex eſt nomen? Duplex ſubſtantiuum, & adiectiuũ.

Subſtantiuum eſt, Quod per ſe ſubſtat, & per unũ aut duos articulos declinatur, ut hic Deus, hic & hæc ſacerdos. Articuli uero ſunt. Tres, hic, hæc, hoc,

Adiectiuum eſt quod alteri adiacet & per tres articulos, uel per tres diuerſas uoces declinatur, ut hic, & hæc fortis, & hoc forte, hic, & hæc, & hoc fœlix,

Per tres uoces, Bonus, bona, bonum, Acer, acris, acre. Subſtantiuum nomen quotuplex eſt? Duplex. Proprium, Quod uni ſoli rei datur, ut, Ieſus, Roma, Tiberis. Appellatiuum, Quod pluribus dari poteſt, ut homo, urbs, flumen. Nomini quot accidunt? Sex, Genus, Numerus, Caſus, Declinatio, Figura, Species, Genera nominum quot ſunt? Tria Maſculinum Femininum, Neutrum. Maſculinum, ut hic IESVS. Femininum? ut hæc MARIA. Neutrum, ut hoc Templum. Sunt tamen nomina quæ recipiũt duo genera, ut hic & hæc homo, hic uel hæc dies, Et alia quæ recipiunt omnia tria genera, ut hic, & hæc & hoc fœlix. Sed cum per hic uel hęc declinantur, dicitur genus Dubium. Cum ſub uno genere maſculo & fœmina ſignificatur, dicitur, Epicœnum, Vt hic paſſer, hæc aquila. Numeri nominum quot ſunt? Duo, Singularis. Qui ſingulariter declinatur, ut hæc uirtus. Pluralis. Qui pluraliter, ut hæ uirtutes. Caſus nominum

minum quot ſunt? Sex. Nominatiuus, Genitiuus, Datiuus, Accuſatiuus, Vocatiuus, & Ablatiuus. nominatiuus dicitur rectus, cæteri uero obliqui. Declinationes nominũ quot ſunt? Quinque, Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta, Quo modo inter ſe dignoſcuntur? Per terminationem Genitiui, & Datiui ſingularis, ¶ Prima declinatio eſt, cuius genitiuus deſinit in æ, uel in es, & datiuus in æ, ut muſæ, genitiuo muſę. Datiuo muſæ. Penelope, Penelopes, Penelopæ. Secunda eſt, cuius, genitiuus deſinit in, i. & datiuus in o, ut Dominus, Genitiuo Domini, Datiuo Domino.

Tertia eſt, Cuius genitiuus deſinit in is, & Datiuus in, i, ut Pater, Genitiuo patris, Datiuo patri.

Quarta eſt, Cuius genitiuus deſinit in, us, & datiuus in u i, diuiſas ſyllabas, ut fructus genitiuo, fructus, Datiuo fructui. Nomina in, V, in ſingulari numero non uariantur, ut cornu. Quinta eſt, Cuius genitiuus deſinit in e i, & datiuus ſimiliter, in e i, diuiſas ſyllabas, ut Dies, Genitiuo Diei. Datiuo diei.

¶ Nomina numeralia, unus, duo, tres, declinãtur; cætera uero a quatuor uſque ad centum, indeclinabilia ſunt & omnis generis, & numeri pluralis tantum.

Figuræ nominum quot ſunt? Duę, Simplex, quæ nõ componitur, ut fœlix. Compoſita, quę componitur, ut in fœlix. Componitur enim ex, in, et fœlix Species nominum quot ſunt? Duæ, Primitiua, quę a nullo deriuatur, ut mons, Deriuatiua quę ab aliquo deriuatur, ut montanus.

De Pronomine.

PRonomen quid eſt? Pars orationis, quæ loco nominis proprij ponitur. Quot ſunt pronomina? Quindecim. Ego, tu, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, noſtras, & ueſtras, additur his, qui, quæ, quod, Pronomini quot accidunt? Octo, Genus, Numerus, Caſus, Declinatio, Figura, Species, Perſona, & ſignificatio. Genera pronominum quot ſunt? Tria, ut nominum, Maſculinũ, ut ille, meus, noſter. Fœmininum, ut illa mea, noſtra. Neutrum, ut illud, meum, noſtrum. Et aliqua omnium trium generum, ut ego, tu, ſui, noſtras, ueſtras. Numeri pronominum quot ſunt? Duo, ut nominum, ſingularis, ut ego, pluralis, ut nos. Caſus pronominum quot ſunt? Sex ut nominum. ſed uocatiuo carent. præter quatuor, tu, meus, noſter, noſtras, Et ſui, etiam caret nominatiuo, Declinationes pronominum quot ſunt? Quatuor, prima habet genitiuũ in i, uel in is, ut ego, genitiuo mei uel mis, Secunda. quæ habet genitiuum in ius diuiſas ſyllabas uel ius, ut Ille illa illud. genitiuo illius, Hic hæc hoc. Genitiuo huius &c. Tertia habet, i, æ i, ut Meus mea meum, Genitiuo Mei meæ mea, Quarta habet atis, ut noſtras, Genitiuo noſtratis. Figuræ pronominum quot ſunt? Duæ, ut nominum. Simplex, ut ego. Compoſita, ut egomet. Species Pronominum quot ſunt? Duæ ut nominum, Primitiua, ut ego. Deriuatiua, ut meus. Quot ſunt pronomina primitiuæ ſpeciei? Octo. Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, & is. Quot ſunt pronomina deriuatiuæ ſpeciei. Octo Ego,

tu,

tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, & is. Quot ſunt pronomina deriuatiuæ ſpeciei. Septem, Meus, tuus, ſuus, noſter, ueſter, noſtras, & ueſtras. Vnde deriuatur pronomen meus? a Genitiuo mei. Tuus. a Genitiuo tui. Suus. a Genitiuo ſui. Noſter, & noſtras. a Genitiuo noſtrũ, uel noſtri. Veſter ueſtras. a Genitiuo ueſtrum, uel ueſtri. Perſonæ pronominum quot ſunt? tres. Prima ut ego. Secunda ut tu. Tertia ut ille. Et omnia nomina, & pronomina ſunt tertiæ perſonæ. Excipitur, ego quod eſt primæ, & tu. & Vocatiui, qui ſunt ſemper perſonæ ſecundæ. Significationes pronominum quot ſunt? Quinque. Demoſtratiua, Relatiua, Poſſeſsiua, Gentilia ſeu patria, & Reciproca. Demonſtratiua pronomina, ſunt octo. Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, & is. Relatiua Quinque, ille, ipſe, iſte, hic, & is, quibus adduntur, idem, & qui, quæ quod. Poſſeſsiua Quinque. meus, tuus, ſuus, noſter & ueſter. Gentilia Duo, noſtras, & ueſtras. Reciproca Duo, ſui, & ſuus.

De Verbo.

VErbum quid eſt? Pars orationis, quæ modis & temporibus inflectitur, ac eſſe, aut agere, aut pati ſignificat. Quotuplex eſt uerbum? Duplex. Perſonale, & imperſonale. Quid eſt uerbum perſonale? Quod per tres perſonas in utroque numero inflectitur, ut Amo, amas, amat, plural. amamus amatis amant. Quid eſt uerbum imperſonale? Quod per tertias tantum perſonas ſingularis numeri inflectitur, ut oportet, oportebat oportuit. Cænatur & cænabatur

tur, cænatum eſt uel fuit. Verbo quot accidunt? Octo, Genus, Modus, Tempus, Perſona, Numerus, Coniugatio, Figura, & Species. Genera uerborum perſonalium quot ſunt? Quinque, Actiuum, Paſsiuum, Neutrum, Commune & Deponens. Actiuum quid eſt? Quod in, o, deſinit, & addita, r, facit ex ſe Paſsiuum, in or, ut amo, amor, lego, legor. Paſsiuum quid eſt? Quod in or? deſinit, & fit ab actiuo addita, r, ut amor, ab amo, legor a lego. Neutrum quid eſt? Quod in, o, deſinit, nec facit ex ſe Paſsiuum in or, ut ſto, curro, non enim dicimus, ſtor, curror. Deponēs quid eſt? Quod in or, deſinit, nec fit ab actiuo & habet actiui ſignificationem, ut loquor. Cōmune quid eſt? Quod deſinit in or, nec fit ab actiuo, & habet actiui, & paſsiui ſignificationem, ut criminor Ioannem, & criminor a Ioanne. *E*ſt prętereą Verbum ſubſtantiuum, quod in, m, deſinit, ut Sum, cum compoſitis.

Genera uerborum imperſonalium quot ſunt? Duo. Actiuæ uocis, quod in t, deſinit, ut oportet, tædet. *P*aſsiuę uocis, quod in tur, deſinit, ut cænatur amatur, Modi uerborum quot ſunt? Quinque, Indicatiuus, Imperatiuus, Optatiuus, Subiunctiuus, & Infinitiuus. *P*ræter hos ſunt in uerbis gerundia, & ſupina.

Gerundia quotuplicia ſunt? Triplicia, in di, in do, in dum, ut amandi, amando, amandum. Supina quot ſunt? Duo, Vnum in, um, ut amatum, Alterum in, u, ut amatu. Tempora uerborum quot ſunt? Quinque Præſens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum. *P*ræteritum pluſquam perfectum, Futurum.

Quot

Quot tem[illegible] formantur à præterito perfecto Indicatiui modi ? [illegible], Præteritum plusquam perfectum indicatiui. præter[illegible]tũ perfectum, & plusquam perfectum Optatiui, Sub[illegible]nctiui, & Infinitiui. Item præteritum perfectum, & futurum Subiunctiui. Quo modo fit iſta formatio? Ante ram, rim & ro, tranſit, i, ultima litera præteriti, in, e, ut amaui, i, in e. fit amaue. & addita, ram, rim. ro, fit amaueram, amauerim, amauero. Eſſem autem, & ſſe adduntur à præterito, ſine ulla alia mutatione ut amaui, addita, ſſem, fit amauiſſem & addita, ſſe, fit amauiſſe. Perſonæ uerborum quot ſunt? Tres, Prima, Secunda, & Tertia, Prima eſt ipſa quę loquitur, ut ego amo. Secunda eſt, Illa ad quã loquimur, ut tu amas. Tertia eſt, Ea de qua loquimur, ut ille amat. Numeri uerborum quot ſunt? Duo Singularis, ut amo, amas, amat, Pluralis, ut amamus, amatis, amant. Coniungationes uerborũ quot ſunt? Quattuor Prima, Secunda, Tertia, & Quarta.

Quo modo cognoſcuntur? Per ſecundam perſonam præſentis, & per infinitiuum. Prima habet, as, aut aris, ut amo amas & amor amaris, amare. Secunda es aut eris longum ut doceo doces, & doceor doceris, docere. Tertia is, aut eris breue. ut lego legis & legor legeris, legere. Quarta is aut iris longum, ut audio audis, audior audiris, audire. Sunt autem nonnulla anomala, ideſt, contra normam ſeu regulam inflexa, ut ſum, fero, uolo, edo, eo, fio, gaudeo, memini, &c. Figuræ uerborum quot ſunt? Duę, Simplex, ut lego. Compoſita, ut perlego. Species, ſeu formę uer

borum

borum quot ſunt? Duæ, Primitiua, ut rogo, Deriuatiua, ut rogito.

De Participio.

PARTICIPIVM quid eſt? Nomen adiectiuum a uerbo deriuatum, ac ſignificans tempus. Participio quot accidunt? Septem, quæ partim accipit a nomine, partim a uerbo, partim ab utroque. A nomine ſunt, Genus, Caſus, & Declinatio. A uerbo, Tempus & Significatio. Ab utroque. Numerus & figura.

Genera Participiorum quot ſunt? Tria, ut nominũ, maſculinum, in us. ut amatus, Femininum in ta, ut amata. Neutrum in um. ut amatum, Et omnium trium generum, in ans, &, ens, ut hic, & hæc, & hoc amans &, legens. Caſus participiorum quot ſunt? Sex ut nominum. Tempora participiorum quot ſunt? Tria Præſens, Præteritum, & Futurum. Tempus præſens quot terminationes habet? Duas, ans, & ens, ut amans, docens, legens, audiens. Præteritum quot terminationes habet? Quatuor, tus, ſus, xus, & uus, ut amatus, læſus, nexus, mortuus. Futuri quot sũt terminationes? Duæ, rus, & dus, ut amaturus, amandus. Declinationes participiorum quæ ſunt? Omnia in, us, Declinantur ſicut bonus, bona, bonum. In ans, ens ſicut prudens, ntis. ut amans, ntis, legens, entis. Quam ſignificationem habent participia?

Verborum a quibus deſcendunt, Scilicet, Actiuam ſignificationem, a uerbo actiuo: paſsiuam, a paſsiuo. Neutram, a neutro. Deponentem, a deponenti. Cõmunem, a communi. A uerbo actiuo quot participia

pia deſcendunt? Duo, præſens, ut amans. *F*ormantur a prima perſona præteriti imperfecti indicatiui modi mutata, bam in, ns, ut amabam, bam, in ns, fit amans, amantis, *F*uturum, in rus, ut amaturus, ab amo. quod formatur a primo ſupino mutata, m, in rus, ut amatum, m, in rus, fit amaturus ra, rum, A uerbo paſsiuo quot participia deſcendunt? Duo præteritum, ut amatus, quod formatur ab ultimo ſupino addita s, ut amatu addita s, fit amatus, tantum. & Futurum in dus, ut amandus, ab amor. quod formatur a genitiuo ſui præſentis participij mutata tis in dus, ut Amans, amantis, tis, in dus, fit amandus da, dum,

A uerbo Neutro quot participia deſcendunt? Duo, Præſens, ut ſtans & futurum in, rus, ut ſtaturus a ſto.

A uerbo Deponenti quot participia deſcendunt? Tria. Præſens, ut loquens, Præteritum, ut loquutus, & *F*uturum in, rus, ut loquuturus, a loquor. A uerbo Communi quot participia deſcendunt? Quatuor. Præſens, ut criminans, Præteritum, ut criminatus. *F*uturum in rus, actiuæ ſignificationis, ut criminaturus, & futurum in dus, paſsiuæ ſignificationis, ut criminandus, a criminor. A uerbis imperſonalibus fiunt ne participia? *N*on, niſi raro, ut pænitens, & pænitendus, a pænitet ſicut nec gerundia, Numeri participiorum quot ſunt? Duo, Singularis ut amans. Pluralis, ut amantes. *F*iguræ participiorum quot ſunt? Duæ, Simplex, ut legens, compoſita, ut perlegens.

De Aduerbio.

ADVERBIVM quid eſt? Pars orationis, quæ appoſita

poſita uerbo, uel nomini, modum ſignificationi addit. ut recte ſcribit, egregie doctus. Aduerbio quot accidunt? Quatuor, Species, Figura, Comparatio, & Significatio. Species Aduerbiorum quot sũt? Duæ, Primitiua, ut clam. Deriuatiua, ut clanculum.

Figuræ aduerbiorum quot ſunt? Duæ, Simplex ut diu. Compoſita, ut interdiu. Comparationis gradus quot ſunt in aduerbijs, Tres, ut i nomine. Poſitiuus, ut docte. Comparatiuus, ut doctius. Superlatiuus, ut doctiſsime. Significationes aduerbiorũ quot ſunt? Pene innumeræ. ut loci, Temporis, Numeri, Qualitatis, Affirmandi, & Negandi, &c. Da aduerbia loci, Hic, illic, iſtic, Huc illuc, & iſtuc. &c.

Da temporis. Nunc. hodie, cras, heri, quando, &c. Da numeri. Semel, bis, ter, quater, quinquies, decies, &c. Da qualitatis. Bene, male, recte, Docte, ſapienter, fortiter, &c. Da affirmandi. Certe, profecto, ſane, &c. Da negandi, Non, haud, minime, &c, Da dubitandi forſan, forſitan, fortaſſis, & fortaſſe. &c. Da congregandi ſimul, una, pariter. &c. Da uocandi, o, heus &c. Da negandi non, haud, minime, nequaquam, Da confirmandi certe profecto, ſane, plane, &c. Da hortandi eia, age, agite, &c. Da demonſtrandi, en, ecce, &c. Da ſimilitudinis, quaſi, ceu, tamquam, uti, &c.

De Præpoſitione.

PRAEPOSITIO quid eſt? Pars orationis quæ alijs partibus præponitur, per appoſitionem ut a Petro, aut per compoſitionem, ut confero. Quotuplex

eſt

eſt præpoſitio ? Duplex , inſeparabilis , & ſeparabilis. Quæ ſunt præpoſitiones inſeparabiles ? Quæ non niſi in compoſitione reperiuntur , & ſunt ſeptem. Di. Dis , re, ſe , an co, & con, ut , Diduco , diſtraho, recipio , ſeduco , amplector , cohæreo , conduco . Quæ ſunt præpoſitiones ſeparabiles ? reliquæ omnes . Quarum aliæ præponuntur accuſatiuo tantum , aliæ ablatiuo tantum , aliæ utrique caſui . Quot præpoſitiones præponuntur accuſatiuo , Triginta ? Ad, apud, ante , aduerſum , uel aduerſus , cis , citra, circum, circa, circiter , contra , erga , extra , intra , inter , infra , iuxta , ob, penes, per , prope , poſt , pone, propter, præter , ſecundum , ſupra , ſecus , trans,ultra , uſque,quibus , additur uerſus . Quot præponuntur ablatiuo . Quindecim. A ,ab, abs, abſque , cum , coram , clam , de, e, ex,pro , præ, palam , ſine tenus , Quot præpoſitiones præponuntur utrique caſui ? Quatuor , In , ſub, ſuper , & ſubter .

De Interiectione.

INTERIECTIO quid eſt ? *P*ars orationis mentis affectum uoce indeclinabili exprimens . Significationes Interiectionum quot ſunt ? Pene innumeræ , ut Gaudentis , Dolentis , Indignantis , Admirantis , & reliquæ . Gaudentis . Euax , oh. Dolentis. Hei , heu, ah, Indignãtis. Pro, hem, Admirantis, Pape, hui, o, &c.

De Coniunctione.

CONIVNCTIO quid eſt ? Pars orationis connectens cæteras orationis partes . ut ego & tu . Cõiunctioni quot accidunt ? Tria . Poteſtas , *F*igura , & Ordo

Ordo. Poteſtates ſeu ſignificationes coniunctionum quot ſunt? Sex, Copulatiua, Diſiunctiua, Cauſalis, Ratiocinatiua, *Expletiua*, & Aduerſatiua. Copulatiuæ ſunt, Et,que, ac, atque, quoque, etiam, cum, tum, Diſiunctiuæ, Vel, aut, ue, ſiue, ſeu. Cauſales, Nam, enim, quia, quod, &c, Ratiocinatiuæ, ſiue collectiuæ, ergo, igitur, &c, Expletiuæ, quidem, equidem, &c. Aduerſatiuæ, at, ſed, quamuis, &c. *Figuræ* coniunctionum quot ſunt? Duæ, Simplex, ut nam, Compoſita, ut namque. Ordines coniunctionum quot ſunt? Tres, Præpoſitiuus, *P*oſtpoſitiuus, & Communis. Quæ ſunt coniunctiones præpoſitiuæ? Quæ ſemper proponuntur, ut. Et, ac, at, aſt, aut, atque, nec, neque, ſi, ſin, ſeu, ſiue, ni, niſi, quin.

Quæ ſunt poſtpoſitiuæ? Quæ ſemper, poſtponuntur, ut que, ue, ne, quidem, quoque, autem, uero.

Quæ ſunt communes? Quæ modo proponuntur, modo poſtponuntur, ut Ergo, igitur, tamen, equidem, & reliquæ fere omnes non dictæ.

TERTIA

TERTIA
PARS RVDIMENTORVM REGVLAS CONCORDANTIARVM, ET CONSTRVCTIONIS

aliquot complectens,

QVotuplex eſt concordantia, ſeu conuenientia? Triplex, Adiectiui cum ſubſtantiuo, Relatiui cum, antecedente: Nominatiui, ſeu ſuppoſiti cũ uerbo, & Interrogatiui cum reſponſiuo.

Adiectiui cum ſubſtantiuo concordantia.

ADiectiuum cum ſuo ſubſtãtiuo in quot accidentibus conuenire debet? In tribus. In genere, numero, & caſu. Da exemplum? Deus ſanctus, fidelis Præceptor, diligens diſcipulus. Deus ſanctus, eſtne oratio bene latina? eſt. Quamobrem? Quia ſubſtantiuum & adiectiuum recte conueniunt. Quomodo? Deus eſt ſubſtantiuum, ſanctus, adiectiuum, utrũque generis maſculini, numeri ſingularis, caſus nominatiui. Adiectiuum quotuplex eſt? Triplex. Nomen, ut ſanctus, fortis, acer, fœlix, audax,. Pronomen, ut, meus, noſter, noſtras. Et Participium, ut amans, lectus. Cur omittis concordantiam demonſtratiui, & rei demonſtratæ? Quia demonſtratiuum cum re demonſtrata concordat, ſicut ſubſtantiuum cum adiectiuo, ut Ego miſer, tu fœlix, illa perdita.

Relatiui

DEus quem, quæ concordantia eſt? Relatiui cum antecedente. Relatiuum cum antecedente in quot accidentibus debet conuenire? in duobus, genere, & numero, Oſtende. Deus, eſt antecedẽs, generis maſculini, numeri ſingularis, & quem, eſt relatiuum eiuſdem generis, & numeri. De quibus relatiuis intelligitur hæc regula? ſolum de qui, quæ, quod, ipſe, ille, hic, & is; quorum qui, & ipſe, ſunt omnis perſonę. Da pluralis exempla relatiui cum antecedente: Chriſtus, quem colimus, regnat. Pater, cui placet, bonus eſt. Qui paret diuinæ legi, is uere Chriſtianus ẽ. &c.

Nominatiui cum uerbo conuenientia.

NOminatiuus cum uerbo quot accidentibus conuenit? Duobus. quibus? Numero, & perſona, ut ego audio. Ego quotę perſonæ? Primæ. Cuius numeri? Singularis. Et audio? Similiter perſonę primę, numeri ſingularis. Da plura exempla. Ego lego. Tu audis. Præceptor interprætatur. Nos ſtudemus Vos ſcribitis. Illi garriunt. De quibus uerbis intelligitur hæc regula? De perſonalibus finiti modi,

Quot ſunt modi finiti? Quatuor. qui? Indicatiuus, Imperatiuus, & Optatiuus, & Subiunctiuus. Quot ſunt modi infinitiui? Vnus, ſcilicet Infinitiuus. Et infinitiuus quem caſum habet ante ſe? Accuſatiuum, ut me legere, te uenire, ſanctos coli.

Duorum Subſtantiuorum connexio

IVngitur ne aliquando ſubſtantiuum nomen alteri ſubſtantiuo? Etiam. quot modis? Duobus. Priore mo-

re modo? Quoties duo nomina ſubſtantiua, ad eandem rem pertinentia, ſine coniunctione ponuntur: tum erunt eiusdem caſus, ut Vrbs Roma, Flumen Tyberis, Mons Caucaſus, Petrus, uir doctus. Græci homines ad facundiam nati. Poſteriore modo? Quoties duo nomina ſubſtantiua, ad diuerſa pertinentia, ſine coniunctione ponuntur, tum alterum debet eſſe Genitiui caſus: ut liber Petri: fides Chriſti: uerbum patris.

Duo ſubſtantiua cum coniunctione.

PEtrus & Ioannes ſtudent, an latine dicitur? Maxime. quare? Quia duo nomina ſubſtantiua, copulata per copulatiuam coniunctionem, debent eſſe eiuſdem caſus, & uni plurali æquiualent: propterea & adiectiuum quodlibet, & pronomen demonſtratiuum, & relatiuum, & uerbum, quod eis iungitur, erit pluralis numeri. Da exemplum de adiectiuo? Paulus, & Franciſcus docti. De demonſtratiuo? Nos, pater, & filius. De relatiuo? Video Petrum, & Paulum, qui magni ſunt. De uerbo? Prętor, & Iudex ab urbe aberant.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

SEQVITVR
DOCTRINA CATONIS.

CVm Animaduerterem quam plurimos homines grauiter errare in uia morum; exiſtimaui fore ſuccurrendum, & cōſulendum opinioni eorum, maxime ut & glorioſe uiuerēt, & honorem contingerent. Nunc, fili cariſsime, docebo te, quo pacto mores tui animi componas. Igitur mea præcepta ita legito, ut intelligas; Legere enim & non intelligere, eſt negligere. Itaque Deo ſupplica, Ama parentes, Cole cognatos, Datum ſerua. Pare foro, Ambula cum bonis. Ne acceſſeris ad conſilium, donec uoceris. Raro conuiuare. Da mutuum. Videto cui des. Eſto mundus. Saluta libenter, Dormi quod ſatis eſt. Ama coniugem. Cede locum maiori. Serua iuſiurandum Metue Magiſtrum. Tempera te uino. Serua uerecundiam. Pugna pro Patria. Cuſtodi rem tuam. Adhibe diligentiam. Nil temere crediderıs. Cura familiam. Fuge meretrices. Lege libros Memento quæ legeris. Diſce literas. Erudi liberos. Eſto blandus. Benefacito bonis. Noli iraſci ab re. Neminem irriſeris. Retine exiſtimationem. Adeſto iudicio. Aequum iudica. Stato ad prætorium. Nil mentire. Eſto conſultus. Tempera iracundiam, Vtere uirtute. Trocho lude. Aleas fuge. Ne contempſeris minorem te. Nil arbitrio uirium feceris. Patere legem, quam tu ipſe tuleris. Libenter ferto amorem. Accepti

beneficij memor eſto. Pauca loquere in conuiuio. Noli irridere miſerum. Minime iudica. Alienum noli cõcupiſcere. Parentes patienter uince. Illud ſtude agere, quod bonum eſt.

SI Deus eſt animus, nobis ut carmina dicunt,
Hic tibi precipue ſit pura mente colendus.
Plus uigila ſemper, nec ſomno deditus eſto.
Nam diurna quies uitijs alimenta miniſtrat.
Virtutem primam eſſe puta, compeſcere linguam:
Proximus ille deo eſt, qui ſcit ratione tacere.
Sperne repugnando tibi tu contrarius eſſe;
Conueniet nulli, qui ſecum diſsidet ipſe.
Si uitam inſpicias hominum, ſi denique mores
Ne culpes alios, nemo ſine crimine uiuit.
Quæ nocitura tenes, quamuis ſint cara, relinque:
Vtilitas opibus præponi tempore debet.
Conſtans, & leuis, ut tempus uel res petit eſto:
Temporibus mores ſapiens ſine crimine mutat.
Nil temere uxori de ſeruis crede querenti;
Sæpe etenim mulier, quem coniunx diligit odit.
Cum moneas aliquem, nec ſe uelit ipſe moneri,
Si tibi ſit carus, noli deſiſtere cœptis,
Contra uerboſos noli contendere uerbis.
Sermo datur cunctis, animi ſapientia paucis.
Dilige ſic alios, ut ſis tibi carus amicus:
Sic bonus eſto bonis, ne te mala damna ſequantur,
Rumores fuge, ne incipias nouus auctor haberi.
Nam nulli tacuiſſe nocet, nocet eſſe locutum,
Rem tibi promiſſam, certam promittere noli.

Rara

Rara fides ideo eſt, quia multi multa loquuntur.
Cum quis te laudat, iudex tuus eſſe memento.
Plus alijs de te, quam tu tibi, credere noli.
Officium alterius multis narrare memento,
Atque alijs cum tu benefeceris, ipſe ſileto.
Multorum cum facta ſenex, & dicta recenſes,
Fac tibi ſuccurrant, iuuenis quæ feceris ipſe.
Ne cures, ſi quis tacito ſermone loquatur,
Conſcius ipſe ſibi, de ſe putat omnia dici.
Cum fueris fœlix, quæ ſunt aduerſa, caueto.
Non etenim curſu reſpondent ultima primis.
Cum dubia, & fragilis ſit nobis uita tributa,
In morte alterius ſpem tu tibi ponere noli.
Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus,
Accipito placide, & plene laudare memento,
Infantem nudum cum te natura creauit,
Paupertatis onus patienter ferre memento.
Ne timeas illam, quæ uitæ eſt ultima finis,
Qui mortem metuit, quod uiuit, perdit idipſum,
Si tibi pro meritis nemo reſpondet amicus,
Incuſare deum noli, ſed te ipſe coerce.
Ne tibi quid deſit, quæſitis utere parce;
Vtque quod eſt ſerues, ſemper tibi deeſſe putato,
Quod præſtare potes, ne bis promiſeris ulli;
Ne ſis uentoſus, dum uis bonus ipſe uideri.
Qui ſimulat uerbis, nec corde eſt fidus amicus,
Tu quoque fac itidem, ſic ars deluditur arte,
Noli homines blandos nimium ſermone probare.
Fiſtula dulce canit, Volucrem dum decipit auceps,

Si tibi ſint nati, nec opes; tunc artibus illos
  Inſtrue, quo poſsint inopem defendere uitam.
Quod uile eſt, carum, quod carum, uile putato,
  Sic tibi nec cupidus, nec auarus noſceris ulli.
Quæ culpare ſoles, ea tu ne feceris ipſe:
  Turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.
Quod iuſtum eſt pretio, uel quod uideatur honeſtũ,
  Nam ſtultum eſt petere id, quod poſsit iure negari.
Ignotum tibimet noli præponere notis:
  Cognita iudicio conſtant, incognita caſu.
Cùm dubia incertis uerſetur uita periclis,
  Pro lucro tibi pone diem, quicumque laboras:
Vincere cùm poſsis, interdum cede ſodali:
  Obſequio quoniam dulces retinentur amici,
Ne dubites cùm magna petas, impendere parua.
  His etenim rebus coniungit gratia caros.
Litem inferre caue, cum quo tibi gratia iuncta eſt.
  Ira odium generat, concordia nutrit amorem.
Seruorum ob culpam cùm te dolor urget in iram,
  Ipſe tibi moderare, tuis ut parcere poſsis.
Quem ſuperare uales, interdum uince ferendo:
  Maxima enim ſemper morũm eſt patientia uirtus.
Conſerua potius, quæ iam ſunt parta labore
  Cùm labor in damno eſt, creſcit mortalis egeſtas.
Dapſilis interdum notis, & carus amicis,
  Cum fueris fœlix, ſemper tibi proximus eſto.

TElluris ſi forte uelis cognoſcere cultus,
  Virgilium legito. Quod ſi mage noſſe laboras.

Herba-

Herbarum uires, Macer tibi carmine dicet.
Si Romana cupis, uel ciuica noſcere bella,
Lucanum quæras, qui Martis prælia dixit.
Si quid amare libet, uel diſcere amare legendo,
Naſonem petito, ſin autem cura tibi hæc eſt,
Vt ſapiens uiuas, audi quæ diſcere poſsis,
Per quæ ſemotum uitiis deducitur æuum.
Ergo ades, & quæ ſit ſapientia, diſce legendo.
Si potes, ignotis etiam prodeſſe memento;
Vtilius regno eſt, meritis acquirere amicos.
Mitte arcana dei, cælumque inquirere quid ſit:
Cum ſis mortalis, quæ ſunt mortalia, cura.
Linque metum leti; nam ſtultum eſt, tempore ĩ omni,
Dum mortem metuas, amittere gaudia uitæ.
Iratus de re incerta contendere noli:
Impedit ira animum, ne poſsit cernere uerum.
Fac ſumptum propere, cum res deſiderat ipſa:
Dandum etenim eſt aliquid, cum tempus poſtulat,
aut res.
Quod nimium eſt, fugito; paruo gaudere memento.
Tuta mage eſt puppis, modico quę flumine fertur,
Quod pudeat ſocios, prudens celare memento
Ne plures culpent, id, quod tibi diſplicet uni.
Nolo putes prauos homines peccata lucrari,
Temporibus peccata latent, & tempore parent.
Corporis exigui uires contemnere noli,
Conſilio pollet, cui uim natura negauit.
Quem ſcieris non eſſe parem tibi, tempore cede,
Victorem a uicto ſuperari ſępe uidemus.

Aduerſus notum noli contendere uerbis,
  Lis minimis uerbis interdum maxima creſcit
Quid Deus intendat, noli perquirere ſorte:
  Quid ſtatuat de te, ſine te deliberat ipse,
Inuidiam nimio cultu uitare memento.
  Quæ ſi non lędit, tamen hanc ſufferre moleſtum eſt.
Eſto animo forti, cùm ſis damnatus inique:
  Nemo diu gaudet, qui iudice uincit iniquo.
Litis pręteritę noli maledicta referre:
  Poſt inimicitias, iram meminiſſe, malorum eſt.
Nec te collaudes, nec te culpaueris ipſe:
  Hoc faciunt ſtulti, quos gloria uexat inanis.
Vtere quęſitis modice, cum ſumptus abundat;
  Labitur exiguo, quod partum eſt tempore longo.
Inſipiens eſto, cùm tempus poſtulat, aut res.
  Stultitiam ſimulare loco, prudentia ſumma eſt.
Luxuriam fugito, ſimul & uitare memento
  Crimen auaritiæ: nam ſunt contraria famæ.
Noli tu quędam referenti credere ſemper:
  Exigua eſt tribuenda fides, qui multa loquuntur.
Quod potu peccas, ignoſcere tu tibi noli:
  Nam nullum crimen uini eſt, ſed culpa bibentis.
Conſilium arcanum tacito committe ſodali;
  Corporis auxilium medico committe fideli.
Succeſſus indignos noli tu ferre moleſte,
  Indulget Fortuna malis, ut lędere poſsit.
Proſpice qui ueniunt, hos caſus eſſe ferendos;
  Nam leuius lędit, quicquid pręuideris ante,
Rebus in aduerſis animum dimittere noli;

Spem

Spem retine, ſpes una hominem nec morte relinquit.
Rem tibi, quam noſcis aptam, dimittere noli:
Fronte capillata, poſt eſt occaſio calua.
Quod ſequitur ſpecta, quodque imminet, ante uideto.
Illum imitare Deum, patrem qui ſpectat utramque.
Fortior ut ualeas, interdum parcior eſto;
Pauca uoluptati debentur, plura ſaluti.
Iudicium populi numquam contempſeris unus,
Ne nulli placeas, dum uis contemnere multos.
Sit tibi præcipue, quod primum eſt, cura ſalutis:
Tempora ne culpes, cum ſis tibi cauſa doloris.
Somnia ne cures, nam mens humana quod optat,
Et uigilans ſperat, per ſomnum cernit idipſum.

HOc quicumque uelis carmen cognoſcere lector,
Hęc pręcepta feras, quę ſunt gratiſsima uitæ
Inſtrue præceptis animum, nec diſcere ceſſes:
Nam ſine doctrina, uita eſt quaſi mortis imago,
Commoda multa feres. ſin autem ſpreueris illud,
Non me ſcriptorem, ſed te neglexeris ipſe.
Cum recte uiuas, ne cures uerba malorum:
Arbitrij noſtri non eſt, quid quiſque loquatur.
Productus teſtis, ſaluo tamen ante pudore;
Quantumcumque potes, celato crimen amici.
Sermones blandos blęſoſque cauere memento;
Simplicitas ueri fāma eſt, fraus ficta loquendi.
Segnitiem fugito, quæ uitæ ignauia fertur;
Nam cum animus languet, conſumit inertia corpus.
Interpone tuis interdum gaudia curis,

Vt poſsis animo quemuis perferre laborem.
Alterius dictum, aut factum ne carpſeris umquam;
Exemplo ſimili ne te derideat alter.
Quæ tibi ſors dederit, tabulis ſuprema notato.
Augendo ſerua, ne ſis, quem fama loquatur.
Cum tibi diuitiæ ſuperant in fine ſenectæ,
Munificus facito uiuas, non parcus amicis.
Vtile conſilium dominus ne deſpice ſerui;
Nullius ſenſum, ſi prodeſt, tempſeris umquam.
Rebus & in cenſu ſi non eſt, quod fuit ante;
Fac uiuas contentus eo, quod tempora prębent.
Vxorem fuge, ne ducas ſub nomine dotis:
Nec retinere uelis, ſi cœperit eſſe moleſta.
Multorum diſce exemplo, quę facta ſequaris.
Quę fugias, uita eſt nobis aliena, magiſtra.
Quod potes, id tentes, operis ne pondere preſſus,
Succumbat labor, & fruſtra tentata relinquas.
Quod noſti haud recte factum, nolito tacere;
Ne uideare malos imitari uelle, tacendo.
Iudicis auxilium, ſub iniqua lege, rogato;
Ipſę etiam leges cupiunt, ut iure regantur.
Quod merito pateris, patienter ferre memento.
Cumque reus tibi ſis, ipſum te iudice damna.
Multa legas facito, perlectis perlege multa.
Nam miranda canunt, ſed non credenda poëtæ
Inter conuiuas fac ſis ſermone modeſtus;
Ne dicare loquax, dum uis urbanus haberi.
Coniugis iratæ noli tu uerba timere;
Inſtruit inſidias lacrymis, dum fœmina plorat.

Vtere

Vtere quæſitis, ſed ne uidearis abuti,
Qui ſua conſumunt, cum deeſt, aliena ſequuntur.
Fac tibi proponas, mortem non eſſe timendam;
Quæ bona ſi non eſt, finis tamen illa malorum eſt.
Vxoris linguam, ſi frugi eſt ferre memento;
Namque malum eſt, nil uelle pati, nec poſſe tacere,
Dilige non ægra caros pietate parentes,
Nec matrem offendas, dum uis bonus eſſe parenti.

SEcuram quicumque cupis traducere uitam,
Nec uitiis hærere animum, quæ moribus obſunt:
Hęc præcepta tibi ſemper relegenda memento,
Inuenies aliquid, quo uel te utare magiſtro.
Deſpice diuitias, ſi uis animo eſſe beatus:
Quas qui ſuſpiciunt, mendicant ſemper auari.
Commoda naturæ deerunt tibi tempore nullo.
Si contentus eo fueris, quod poſtulat uſus.
Cum ſis incautus, nec rem ratione gubernes,
Noli fortunam, quę non eſt, dicere cæcam.
Dilige tu nummos, ſed parce, neglige formam
Quam nemo ſanctus, nec honeſtus optat habere.
Cum fueris locuples, corpus curare memento;
Aeger diues habet nummos, ſed non habet ipſum.
Verbera cum tuleris diſcens aliquando magiſtri.
Fer patris imperium, cum uerbis exit in iram.
Res age, quæ proſunt, rurſus uitare memento,
In quibus error ineſt, nec ſpes eſt certa laboris.
Quod donare potes gratis, concede roganti;
Nam recte feciſſe bonis, in parte lucrorum eſt.

Quod tibi ſuſpectum eſt: confeſtim diſcute quid ſit.
Namque ſolent, primo quæ ſunt neglecta, nocere.
Cum te detineat Veneris damnoſa uoluptas,
Indulgere gulæ noli, quæ uentris amica eſt.
Cum tibi proponas animalia cuncta timere,
Vnum præcipio tibi, plus hominem eſſe timendum.
Cum tibi præualidæ fuerint in corpore uires,
Fac ſapias animo,& poteris uir fortis haberi.
Auxilium a notis petito ſi forte laboras.
Nec quiſquam eſt melior medicus, quam fidus amicus.
Cum ſis ipſe nocens, moritur cur uictima pro te?
Stultitia eſt, morte alterius ſperare ſalutem.
Cum tibi uel ſocium, uel fidum quæris amicum,
Non tibi fortuna eſt hominis, ſed uita petenda.
Vtere quæſitis opibus, fuge nomen auari.
Quid tibi diuitiæ proſunt, ſi pauper abundas?
Si famam ſeruare cupis, dum uiuis, honeſtam;
Fac fugias animo, quæ ſunt mala gaudia uitę.
Cum ſapias animo, noli irridere ſenectam;
Nam cuicumque ſeni ſenſus puerilis inhęret.
Diſce aliquid, nam cum ſubito fortuna recedit,
Ars remanet, uitamque hominis non deſerit umquã.
Perſpicito tecum tacitus, quod quisque loquatur
Sermo hominum mores & celat,& indicat idem.
Exerce ſtudium, quamuis perceperis artem;
Vt cura ingenium, ſic & manus adiuuat uſum.
Multum uenturi ne cures tempora Fati;
Non metuit mortem, qui ſcit contemnere uitam.

Diſce

Diſce ſed a doctis, indoctos ipſe doceto;
Propaganda etenim rerum eſt doctrina bonarum.
Hoc bibe, quod poſsis, ſi tu uis uiuere ſanus;
Morbi cauſa mali namque eſt quæcumque uoluptas.
Laudaris quodcumque palam, quodcumque probaris,
Cura id ne rurſus leuitatis crimine damnes.
Tranquillis rebus quæ ſunt aduerſa, caueto;
Rurſus in aduerſis melius ſperare memento.
Diſcere ne ceſſes, cura ſapientia creſcit,
Rara datur longo prudentia temporis uſu.
Parce laudato, nam quem tu ſæpe probaris,
Vna dies, qualis fuerit, monſtrabit, amicus.
Ne pudeat quæ neſcieris, te uelle doceri;
Scire aliquid laus eſt, pudor eſt nil diſcere uelle
Cum Venere,& Baccho lis eſt, ſed iuncta uoluptas.
Quod lautum eſt animo, cõplectere; ſed fuge lites.
Demiſſos animo, & tacitos uitare memento.
Flumine, quod placitum eſt,forſan latet altius unda.
Cum tibi diſpliceat rerum Fortuna tuarum,
Alterius ſpecta, quo ſis diſcrimine peior.
Quod potes, id tenta; nam littus carpere remis
Tutius eſt multo, quam uelum tendere in altum.
Contra hominem iuſtum praue contendere noli,
Sæpe etenim Deus iniuſtas ulciſcitur iras.
Ereptis opibus noli mærere dolendo,
Sed gaude potius, tibi ſi contingat habere.
Eſt iactura grauis, quæ ſunt amittere damnis,
Sunt quædam,quæ ferre decet patienter amicum.
Tempora longa tibi noli promittere uitæ,

Quodcum-

Quocumque ingrederis, ſequitur mors corporis um
bram.
Thure Deum placa, uitulus ſine creſcat aratro.
Ne credas placare Deum, cum cæde litatur.
Cede locum læſus *Fortunæ*, cede potenti;
Lædere qui potuit, poterit quandoque iuuare.
Cum quid peccaris, caſtiga te ipſe ſubinde.
Vulnera dum ſanas, dolor eſt medicina doloris.
Damnaris numquam poſt longum tempus amicum.
Mutauit mores, ſed pignora prima memento
Gratior officijs quo ſis, mage carior eſto;
Ne nomen ſubeas, quod dicitur offici perdæ.
Suſpectus caueas, ne ſis miſer omnibus horis;
Nam timidis, & ſuſpectis, aptiſsima mors eſt.
Cum ſeruus fueris proprios mercatus in uſus,
Et famulos dicas, homines tamen eſſe memento.
Quam primum rapienda tibi eſt occaſio prima:
Ne rurſus quæras, quæ iam neglexeris ante.
Morte repentina noli gaudere malorum;
*Fœ*lices obeunt, quorum ſine crimine uita eſt.
Cum coniux tibi ſit, nec res, & fama laboret,
Vitandum ducas inimicum nomen amici.
Cum tibi contigerit, ſtudio cognoſcere multa;
*F*ac diſcas multa, & uites neſcire doceri.
Miraris uerbis nudis me ſcribere uerſus.
Hos breuitas ſenſus fecit coniungere binos.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

ROMAE.

Apud Bartholomæum Thoſium.

M. D. LXIX.